Татарстан Республикасы
Мөслим муниципаль районының гомуми белем бирү учреждениесе
“Метрәй башлангыч белем бирү мәктәбе”

“Каралды” Методик берләшмә җитәкчесе _______________ Гыймранова Г.В. Беркетмә №1, 31.08.2023 нче ел	“Раслыйм” Мәктәп директоры _______________ Ф. Р. Матюшкина Приказ №38, 31.08. 2023 нче ел

“Туган телдә әдәби уку” укыту предметы буенча

эш программасы

башлангыч гомуми белем бирү баскычы

Программаны гамәлгә ашыру вакыты: 4 ел
Программаны гамәлгә ашыру еллары: 2023-2027

Төзеделәр: башлангыч сыйныф укытучылары Әхмәтвәлиева Л. Н. , Гыймранова Г. В.

<u>Курсның шәхси, метапредмет һәм предмет үзләштерү нәтиҗәләре</u>

<u>Шәхси нәтиҗәләр:</u>

<u>Укучыда формалашачак:</u>

- туган ил, халкың һәм тарих өчен горурлык хисе кичерү;
- үзеңнең милли һәм этник яктан кая керүеңне аңлап, рухи кыйммәтләр булдыру;
- дөньяга, аның табигать, халык, мәдәният, дин бергәлегенә карата тулы, социаль юнәлештәге караш;
- башка фикерләргә дә хөрмәт белән карарга өйрәнү;
- башкаларның хис – тойгыларын аңлау, борчылу, кайгы – шатлыгын уртаклашу;
- үзең өчен җаваплылык хисе һәм мөстәкыйлллелекне үстерү;
- өлкәннәр һүм яшьтәшләрең белән төрле социаль ситуацияләрдә хезмәттәшлек итү күнекмәләрен үстерү.

<u>Укучы формалашу өчен мөмкинлек алачак:</u>

- *өлкәннәр һүм яшьтәшләрең белән төрле социаль ситуацияләрдә хезмәттәшлек итү күнекмәләрен;*
- *бәхәсле ситуацияләрдән чыгу юлын табу сәләтен булдыру;*
- *куркынычсыз, сәламәт яшәү рәвеше алып бару,*
- *материаль һәм рухи кыйммәтләргә сакчыл караш формалаштыру.*

<u>Метапредмет нәтиҗәләр</u>

<u>Танып -белү УУГ</u>

<u>Укучы өйрәнәчәк:</u>

- укытучы ярдәмендә уку эшчәнлегенең максатын билгеләргә һәм формалаштырырга;
- укытучы тәкъдим иткән план буенча эшләргә өйрәнергә;
- дәреслек белән эш итә белергә;
- хәрефләрне танып, текстны (хикәя, шигырь, әкиятне) сәнгатьле итеп укырга;
- этнокультура өлкәсенә караган сүзләр булган текстны, сүзлекләр кулланып, аңлап укырга;
- текста очраган таныш сүзләргә таянып, яңа сүзләрнең мәгънәсенә төшенергә;
- текстны сәнгатьле итеп укыгач, сорауларга җавап бирергә;
- укытучының сорауларына җавап бирергә, тиешле мәгълүматны таба белергә;
- информация табу өчен төрле эзләү төрләре, җыю, эшкәртү, анализ, оештыру, тапшыру кулланырга.

<u>Укучы өйрәнү мөмкинлеге алачак:</u>

- *предметларны чагыштыра, охшаш һәм аермалы якларын билгели бел*ергә*;*
- *укылган яки тыңланган зур булмаган текстның эчтәлеген кыскартып яки, тулыландырып сөйли бел*ергә*;*

*итә белү (линейка, карандаш, бетергеч…) һәм өстәмә чаралар (информацион һәм коммуникацион технологияләр, белешмә әдәбият һ.б.) куллана бел*ергә*;*

- *эш сыйфатына бәя бирә бел*ергә*;*
- *уңышсызлыкларның сәбәбен аңлый һәм ул ситуациядән чыгу юлларын таба бел*ергә.

Коммуникатив
УУГ: Укучы
өйрәнәчәк:
- аралашу һәм хезмәттәшлек итәргә;
- бергә утырган иптәшең белән бергә эшләү: эшләрне килешеп үзара бүлешү, үз эшеңне кеше ярдәменнән башка башкару, бер-берең башкарган эшне тикшерә белергә;
- эшләрне чылбырлап башкарырга;
- төрле фикерләр арасындагы аерманы ишетеп аңлау
һәм килешергә. *Укучы өйрәнү мөмкинлеге алачак:*
- уртак эшчәнлеккә һәм гомуми чишелешкә килергә;
- күршеңнең нәрсәне белүен һәм күрүен, нәрсәне белмәвен һәм күрмәвен исәпкә алып, аңлаешлы сөйләм төзергә сораулар бирергә; - күршеңнең эш-гамәлләрен контрольгә алырга;
- сөйләмнең диалог формасын үзләштерергә.

Регулятив УУГ:
Укучы өйрәнәчәк:
- бер үк сораугa төрлечә җавап бирү мөмкин икәнлеген аңларга;
--үз фикереңне дәлилләү өчен уку китабыннан мисалларга мөрәҗәгать итәргә; - үзанализ һәм үзбәя булдырырга.
Укучы өйрәнү мөмкинлеге алачак:
- эшчәнлек өчен эш урынын әзерләргә;
- укытучы ярдәме белән уку проблемасын табарга һәм формалаштырырга; - укытучы ярдәме белән эшне планлаштырырга өйрәнергә;
- укытучы ярдәмендә эшнең дөреслеген тикшерергә.

Предмет нәтиҗәләре. Ишетеп аңлау (аудирование)
Укучы өйрәнәчәк :
- ишеткән сөйләүне кабул итү (әңгәмәдәшеңнең фикерләрен, төрле текстларны укыганда тыңлый белергә;
- сөйләм барышында әйтелгән фикерне аңлау, ишеткән әсәрнең эчтәлеге буенча сорауларга җавап бирергә.
Укучыга үзләштерергә мөмкинлек бирелә:
Вакыйгаларның эзлеклелеген билгеләүне, сөйләмдә куелган максатны аңлый алуны, дөрес, фәнни яктан танып-белүне, әдәби

әсәрләрне тыңлаганнан соң сораулар куя белүне.

<u>Сөйләм һәм уку эшчәнлегенең төрләре</u>

<u>Укучы өйрәнәчәк :</u>

- иҗекләп һәм сүзләр белән, өзлексез салмак тавыш һәм билгеле бер темп белән кычкырып укырга;
- кычкырып укыган кечкенә күләмле әсәрләрнең эчтәлеген ишетеп аңларга, алардагы логик өлешләрне аерып әйтә белергә;
- текстның билгеләгән өлешләрен аерып алып эчтән укырга һәм укыган өлешләрнең төп фикерен аңларга;
- төрле авторларның 3-4 шигырен яттан сөйләргә.

<u>Мөстәкыйль, парларда, төркемнәрдә һәм коллектив белән эшләү барышында укучы өйрәнү мөмкинлеге алачак:</u>

- *“Эчтәлек” битен файдаланырга;*
- *дәрестә текст белән эшләү өчен өстәмә хрестоматиядән, өйдән алып килгән китаплардан файдаланырга;*
- *әсәр эчтәлеге буенча сораулар төзү һәм бирелгән сорауларга җавап бирергә.*

<u>Әдәбият белеменә кереш</u>

<u>Сәнгатьнең төрле төрләренә караган әсәрләр белән эшләү (әдәбият, рәсем сәнгате, гамәли сәнгать,сынлы сәнгать, музыка h.б)</u>

<u>Укучы өйрәнәчәк :</u>

- шигъри әсәрләрне чәчмә әсәрләрдән аера белергә;
- фольклор әсәрләренең кече жанрларын аерырга: табышмак, санамыш, тизәйткеч, атамыш;
- тексттагы тел-сурәтләү чараларын таба белергә (кабатлау, сүзләрнең иркәләү-назлау формалары, өндәү һәм сорау билгеләре, рифмалар).

<u>Мөстәкыйль, парларда, төркемнәрдә һәм коллектив белән эшләү барышында укучы өйрәнү мөмкинлеге алачак:</u>

- *әдәби әсәрләр белән х.а.и. әсәрләре арасында күчешле чикләрне табарга (хикәядә кулланылган әкият элеиентлары, тылсымлы әкиятләргә хайваннар турындагы әкиятләрнең кушылып китүе h.б.)*
- *балалар өчен авторлар иҗат иткән поэтик әсәрләрдә фольклор жанры үзенчәлекләрен табарга: әкият-чылбырларның сюжет-композицион үзенчәлекләре, санамышлар, тизәйткечләр, атамышлар, бишек җырлары*

<u>Иҗади эшчәнлек элементлары</u>

<u>Укучы өйрәнәчәк</u>

- укыганның эчтәлеген аңлау, тиешле интонацияне, уку темпын һәм тиешле тукталышларны текст эчтәлегеннән чыгып аңлап сайлый белергә,
- әдәби әсәрләрнең өлешләрен рольләргә бүлеп һәм чылбырлап укырга;
- иллюстрацияләрне карау, аларны текст эчтәлеге һәм текстта бирелгән төп фикер (хисләр, кичерешләр) белән тәңгәлләштерергә.

<u>Мөстәкыйль, парларда, төркемнәрдә һәм коллектив белән эшләү барышында укучы өйрәнү мөмкинлеге алачак:</u>

- *шигъри һәм чәчмә әсәрләрне сәнгатьле итеп укырга;*
- *дәреслектәге иллюстрацияләрне карау, аларны текст эчтәлеге һәм текстта бирелгән төп фикер (хисләр, кичерешләр) белән тәңгәлләштерергә;*
- *үзеңнең шәхси кичерешләрен һәм күзәтүләрең белән телдән уртаклаша белергә.*

2 нче сыйныф
Шәхси нәтиҗәләр

Укучыда формалашачак:
- укуга уңай караштa булу, укырга теләк белдерү, яңа биремнәрне чишү ысулларына, автор белән кара-каршы сөйләшүгә кызыксыну;
- эстетик тойгыларын үстерү; яңа материалга танып-белү кызыксынуы;
- дәреслек геройларына, күршеңә ярдәм итүдә танып-белү инициативасы күрсәтү;
- үз уңышларын/уңышсызлыкларың турында фикер йөртү;
- үз мөмкинлекләреңне бәяләү;
- үз эшчәнлегенең нәтиҗәләрен яхшыртуга ихтыяҗ формалаштыру;
- мәгънә барлыкка китерү («Минем өчен моның нинди мәгънәсе һәм әһәмияте бар?» - дигән сорау кую).

Укучы формалашу өчен мөмкинлек алачак:
- *әхлакый кагыйдәләрдә ориентлашу, аларны үтәүнең мәҗбүрилеген аңлау;*
- *текстлардагы төрле тормыш ситуацияләренә һәм геройларның гамәлләренә гомумкешелек нормаларыннан чыгып бәя бирү;*
- *“гаилә”, “туган ил”, “мәрхәмәтлелек” төшенчәләрен кабул итү, “башкаларга карата түземлелек, кайгыртучанлык”, “кеше кадерен белү” кебек хисләр формалашу.*

Метапредмет нәтиҗәләр
Танып-белү УУГ:
Укучы өйрәнәчәк:
- дәреслектә укый торган китапта бирелгән шартлы билгеләрне укый белергә, кирәкле текстны китапның “Эчтәлек” бүлегеннән карап таба белергә;
- текстның билгеләнгән һәм кирәкле өлешләрен, юлларын, сүзтезмәләрен, сүзләрен бик тиз таба белергә;
- мәгълүмат алуның берничә чыганагы белән берьюлы эшли белергә (уку китабы, мөстәкыйль эшләү өчен эш дәфтәре һәм хрестоматия; уку китабы һәм сүзлекләр; текстлар һәм текстка иллюстрацияләр).
Укучы өйрәнү мөмкинлеге алачак:
- *объектларны чагыштыру, классификацияләү өчен уртак билгеләрне билгеләргә;*
- *төп мәгълүматны аерырга, укылган яки тыңланган мәгълүматның эчтәлегенә бәя бирә белергә;*
- *төп билгеләрне аерып алу нигезендә кагыйдә формалаштырырга;*
- *материаль объектлар кулланып биремнәр үтәргә.*
Регулятив УУГ:
Укучы өйрәнәчәк:
- кагыйдәләрне, күрсәтмәләрне истә тотып гамәлләр кылырга;
- гамәлләрне таләп ителгән вакытта башлау һәм тәмамларга;
- үз эшчәнлегеңне контрольгә алу, биремне үтәүнең дөреслеген тикшерергә;
- тормыш тәҗрибәсен кулланырга;

- эшләнгән эшнең сыйфатын һәм дәрәҗәсен билгеләргә;
- әйтелгән фикерне тексттан өзекләр яки җөмләләр белән дәлилләргә;
- төрле фикерләрнең төрле нигезләре булырга мөмкин икәнлеген аңларга.

Укучы өйрәнү мөмкинлеге алачак:
- *эш тәртибен аңлап, уку эшчәнлеген оештырырга, нәтиҗәле эш алымнарын таба белергә;*
- *уку эшчәнлеге нәтиҗәләрен контрольгә ала белергә;*
- *билгеләгән критерийларга таянып, эш сыйфатына бәя бирә белергә.*

Коммуникатив УУГ:
Укучы өйрәнәчәк:
- аралашу һәм хезмәттәшлек итәргә;
- бергә утырган иптәшең белән бергә эшләргә: эшләрне килешеп үзара бүлешергә, үз эшеңне кеше ярдәменнән башка башкарырга, бер-берең башкарган эшне тикшерә белергә;
- эшләрне чылбырлап башкарырга;
- төрле фикерләр арасындагы аерманы ишетеп аңларга һәм килешергә;
- тексттан геройлар әйткән фикерләрнең дөреслеген дәлилли торган фикерләрне табарга.

Укучы өйрәнү мөмкинлеге алачак:
- *уртак эшчәнлеккә һәм гомуми чишелешкә килергә;*
- *күршеңнең нәрсәне белүен һәм күрүен, нәрсәне белмәвен һәм күрмәвен исәпкә алып, аңлаешлы сөйләм төзергә сораулар бирергә;*
- *күршеңнең эш-гамәлләрен контрольгә алырга;*
- *сөйләмнең диалог формасын үзләштерергә.*

Предмет нәтиҗәләре

Сөйләм һәм уку эшчәнлеге төрләре.

Аудирование, эчтән һәм кычкырып уку, төрле төрдәге текстлар белән эшләү, библиография белән эшли белү. Әдәби әсәр тексты белән эшләү, аралашу культурасы.

Укучы өйрәнәчәк:
- уку тизлеген арттыра барып, сүзләрне тулы әйтеп кычкырып укырга;
- текст белән беренчел танышканда, өлешләп укыганда һәм кабатлап укыганда эчтән укырга;
- укыган текстка карата кыскача монологик фикерләмә 6 укытучы соравына кыска һәм тулы җавап бирергә;
-әңгәмәдәшеңне (укытучыны, сыйныфташыңны) тыңларга: әйтелгән фикерне кабатламау, башкалар әйткән фикерне тулыландыру;
- татар әдәбиятының 2-3 классигының исемен әйтергә, әсәрләрнең исемнәрен атарга һәм кыскача эчтәлекләрен сөйләргә;
- яраткан язучын турында әйтә белергә һәм аның әсәрләрен атарга, аларның эчтәлеге турында кыскача гына әйтә белергә;

- әсәрнең төп темасын һәм фикерен (укытучы ярдәме белән) аерып чыгарырга;
- әсәрдәге геройларга (исемнәрен атау, портреты, сөйләме) һәм аларның гамәлләренә бәя бирергә;
- сүзләрнең мәгънәсен ачыклау өчен аңлатмалы сүзлекбелән эшли белергә.

<u>Мөстәкыйль, парларда, төркемнәрдә һәм коллектив белән эшләү барышында укучы өйрәнү мөмкинлеге алачак:</u>
- укытучы укыган текстны ишетеп аңлау күнекмәләрен үстерергә;
- укыган әсәр эчтәлегенә телдән үзенең фикерен белдерергә;
- сайлап алып 2-3 авторның шигырен сөйләргә;
- зур булмаган текстны сөйли белергә;
- китапханәдән китаплар һәм вакытлы матбугат сайлаганда, тышлыкка карап сайларга, шулай ук китапларның "Эчтәлек" битен файдаланырга;
- дәрестә текст белән эшләү өчен өстәмә хрестоматиядән, өйдән алып килгән китаплардан файдаланырга;
- әсәр эчтәлеге буенча сораулар төзү һәм бирелгән сорауларга җавап бирергә.

<u>Әдәбият белеменә кереш</u>
<u>Сәнгатьнең төрле төрләренә караган әсәрләр белән эшләү (әдәбият, рәсем сәнгате, гамәли сәнгать,сынлы сәнгать, музыка һ.б)</u>
Шигъри әсәрләрнең үзенчәлекләрен белү (ритм, рифма һ.б), жанр үзенчәлекләрен аеру (халык авторлар иҗат иткән әкиятләр), әдәби алымнарны тану (чагыштыру, сынландыру, каршы кую һ.б.)
<u>Укучы өйрәнәчәк:</u>
- тылсымлы әкиятләрне хайваннар турындагы әкиятләрдән аерырга;
- т ылсымлы әкиятләрнең үзенчәлекләрен аерырга;
- әкиятләрне хикәяләрдән аерырга.

<u>Мөстәкыйль, парларда, төркемнәрдә һәм коллектив белән эшләү барышында укучы өйрәнү мөмкинлеге алачак:</u>
- балалар өчен авторлар иҗат иткән поэтик әсәрләрдә фольклор жанры үзенчәлекләрен табарга: әкият-чылбырларның сюжет-композицион үзенчәлекләре, санамышлар, тизәйткечләр, атамышлар, бишек җырларын;
- әдәби әсәрләр белән х.а.и. әсәрләре арасында күчешле чикләрне табарга (хикәядә кулланылган әкият элеиентлары, тылсымлы әкиятләргә хайваннар турындагы әкиятләрнең кушылып китүе һ.б.)
- дөньяны танып-белүнең шигъриятен тоярга;
- дөньяны тоюдагы шигъри хисләрнең тезмә әсәрләрдә (шигъри текстларда) генә түгел, чәчмә әсәрләрдә дә бирелүен.

<u>Иҗади эшчәнлеге элементлары.</u>
Рольләргә бүлеп уку, сәхнәләштерү, телдән тасвирлау, репродукцияләр белән эшләү.
<u>Укучы өйрәнәчәк:</u>
- укыганның эчтәлеген аңларга,

- тиешле интонацияне, уку темпын һәм тиешле тукталышларны текст эчтәлегеннән чыгып аңлап сайлый белергә,
- әдәби әсәрләрнең өлешләрен рольләргә бүлеп һәм чылбырлап укырга;
- программада бирелгән матур әдәбият әсәрләрен эмоциональ (хис белән) кабул итәргә.

<u>Мөстәкыйль, парларда, төркемнәрдә һәм коллектив белән эшләү барышында укучы өйрәнү мөмкинлеге алачак:</u>
- *шигъри һәм чәчмә әсәрләрне сәнгатьле итеп укырга;*
- *дәреслектәге иллюстрацияләрне карарга, аларны текст эчтәлеге һәм текстта бирелгән төп фикер (хисләр, кичерешләр) белән тәңгәлләштерергә;*
- *үзеңнең шәхси кичерешләрен һәм күзәтүләрең белән телдән уртаклаша белергә.*

3 нче сыйныф

<u>Шәхескә нәтиҗәләр</u>

<u>Укучыда формалашачак:</u>
- дәреслек геройларына, күршеңә ярдәм итүдә танып-белү инициативасы күрсәтү;
- үз уңышларың,уңышсызлыкларың турында фикер йөртү;
- үз мөмкинлекләреңне бәяләү;
- аилә әгъзаларына, гаилә кыйммәтләренә ихтирам һәм хөрмәт белән карау;
- башкаларның хис-кичерешләрен аңлау, аларга карата мәрхәмәтлелек һәм киң күңеллелек күрсәтә белү;үзеңнең һәм башкаларның холкына, тотышына әхлак нормалары югарылыгыннан бәя бирү.

<u>Укучы формалашырга мөмкинлек алачак:</u>
- *үз эшчәнлегенең нәтиҗәләрен яхшыртуга ихтыяҗ;*
- *мәгънә барлыкка китерү («Минем өчен моның нинди мәгънәсе һәм әһәмияте бар?» - дигән сорау кую)*

<u>Метапредмет нәтиҗәләр</u>

<u>Танып- белү УУГ</u>

<u>Укучы өйрәнәчәк:</u>
- дәреслектә ориентлаша белергә;
- сүзлекләр белән җиңел эшләргә, кирәкле мәгълүматны бик тиз таба белергә;
- дәреслектә / укый торган китапта бирелгән шартлы билгеләрне укый белергә,кирәкле текстны китапның “Эчтәлек” бүлегеннән карап таба белергә;
- текст белән эшли белергә: әдәби әсәрнең темасын һәм төп фикерен (идеясен, кичерешләрен), төрле тормыш позицияләрен (карашлар, максат, кәефкә бәйле каралар) аерып алырга;
- төрле текстлар һәм текстка иллюстрацияләр,мәгълүмат алуның берничә чыганагы (уку китабы, мөстәкыйль эшләү өчен эш дәфтәре һәм хрестоматия; уку китабы һәм сүзлекләр;
- текстлар һәм текстка иллюстрацияләр, белем алуның башка төрле чыганаклары, Интернет мәгълүматлары) белән берьюлы эшли белергә;

<u>Укучы өйрәнү мөмкинлеге алачак:</u>

- төрле җыентыклар (монография, жанр буенча һәм тематик җыентыклар) ясау алгоритмына; ләкин шул ук вакытта җыентык" сүзе үзе термин буларак кулланылмый.

Регулятив УУГ

Укучы өйрәнәчәк:

-кагыйдәләрне, күрсәтмәләрне истә тотып гамәлләр кылырга;

- гамәлләрне таләп ителгән вакытта башлау һәм тәмамларга;

- үз эшчәнлегеңне контрольгә алырга, биремне үтәүнең дөреслеген тикшерергә.

Укучы өйрәнү мөмкинлеге алачак:

- тормыш тәҗрибәсен кулланырга;

- эшләнгән эшнең сыйфатын һәм дәрәҗәсен билгеләргә.

Коммуникатив УУГ

Укучы өйрәнәчәк:

- аралашырга һәм хезмәттәшлек итәргә;

- бергә утырган иптәшең белән бергә эшләргә; кечкенә төркемнәрдә эшләргә: үзара эшләрне һәм рольләрне бүлешергә, үзеңә бирелгән эшне башкарырга һәм аны гомуми эшнең бер өлеше итәргә;

- тормыш тәҗрибәсен кулланырга;

- күршең белән хезмәттәшлек итәргә;

- үз фикереңне һәм позицияңне формалаштырырга;

- уртак эшчәнлеккә һәм гомуми чишелешкә килергә;

- күршеңнең нәрсәне белүен һәм күрүен, нәрсәне белмәвен һәм күрмәвен исәпкә алып, аңлаешлы сөйләм төзергә сораулар бирергә;

- күршеңнең эш-гамәлләрен контрольгә алырга;

- сөйләмнең диалог формасын үзләштерергә.

Укучы өйрәнү мөмкинлеге алачак:

- төрле фикерләр һәм карашлар арасында аермалыкларны аңларга, шул фикерләрнең берсенә кушылырга һәм ни өчен икәнлегенең сәбәбен дәлилләргә;

- тексттан геройлар әйткән фикерләрнең дөреслеген дәлилли торган фикерләрне табарга.

Предмет нәтиҗәләр

Сөйләм һәм уку эшчәнлегенең төрләре

Укучы өйрәнәчәк:

- уку тизлеген арттыра барып, сүзләрне тулы әйтеп кычкырып укырга;

- текст белән беренчел танышканда, өлешләп укыганда һәм кабатлап укыганда эчтән укырга;

- өйрәнгән әсәрләрнең авторларын – әдипләрнең һәм шагыйрьләрнең исемнәрен әйтә белергә,аларның берничә әсәрен атау, сыйныфта укыган әсәрләрнең кыскача эчтәлеген сөйләргә;

- үзеңә ошаган әдәби герой турында сөйләргә;

- геройга карта авторлык мөнәсәбәтен ачыкларга;
- төрле авторларның 3-4 әсәрен (сайлап алып) яттан сөйләргә;
- китап һәм аның элементларында җиңел ориентлашырга (автор, исеме, эчтәлеге, иллюстрацияләр);
- әсәрләрнең геройларына характеристика бирергә, төрле әсәрләрнең берничә геройларының характерларын чагыштырырга.

<u>Мөстәкыйль, парларда, төркемнәрдә һәм коллектив белән эшләү барышында укучы өйрәнү мөмкинлеге алачак:</u>

- *кирәкле китапны сайлый белергә һәм элементлары буенча аның эчтәлеген билгеләргә;*
- *сайлап алган китапларны мөстәкыйль укырга;*
- *укыган әсәрләрең геройларына бәяләмә бирергә;*
- *сүзлек белән мөстәкыйль эшләргә.*

<u>Әдәбият белеменә кереш</u>

<u>Сәнгатьнең төрле төрләренә караган әсәрләр белән эшләү (әдәбият, рәсем сәнгате, гамәли сәнгать,сынлы сәнгать, музыка һ.б)</u>

<u>Укучы өйрәнәчәк:</u>

- хайваннар турындагы, көнкүреш һәм тылсымлы әкиятләрне, мәсәлләрне аера белергә;
- әкиятләрне хикәяләрдән аерырга;
- авторлар иҗат иткән әсәрләрдә тел-сурәтләү чараларын таба һәм атый белергә (чагыштыру, сынландыру, гипербола, каршылык, фигуралар, кабатлау)

<u>Мөстәкыйль, парларда, төркемнәрдә һәм коллектив белән эшләү барышында укучы өйрәнү мөмкинлеге алачак:</u>

- *хайваннар турындагы әкиятләрдәге вакыйгаларның вакыт аралыгында үсешен;*
- *әкиятләрне әдәби әсәрләр белән чагыштырырга.*

<u>Иҗади эшчәнлеге элементлары</u>

<u>Укучы өйрәнәчәк:</u>

- укыганның эчтәлеген аңларга,тиешле интонацияне, уку темпын һәм тиешле тукталышларны текст эчтәлегеннән чыгып аңлап сайлый белергә;
- программада бирелгән әсәрләрне ишетеп тыңларга һәм эмоциональ аңларга; әсәр турындагы фикерләрне телдән әйтергә(сөйләргә);
- әдәби текстларны, музыка, сынлы сәнгать әсәрләрен интерпретацияләргә (ишеткән, күргән һәм укыган әсәрләр буенча үзеңнең уйларыңны һәм хисләреңне белдерергә).

<u>Мөстәкыйль, парларда, төркемнәрдә һәм коллектив белән эшләү барышында укучы өйрәнү мөмкинлеге алачак:</u>

- *шигъри һәм чәчмә әсәрләрне сәнгатьле итеп кычкырып укырга;*
- *дәреслектәге иллюстрацияләрне карарга, музыкаль әсәрләрне тыңларга, аларны әдәби һәм сынлы сәнгать әсәрләренең эчтәлеге белән чагыштырырга, аларга салынган фикер, хисләр һәм кичерешләрне аңларга;*
- *әдәби, музыкаль, сынлы сәнгать әсәрләрен анализлау барышында, телдән һәм язмача (фикерләрне язу яки кыска сочинениеләр формасында) үзеңнең шәхси кичерешләрең һәм күзәтүләрең белән уртаклашырга.*

4 нче сыйныф

<u>Шәхси нәтиҗәләр</u>

<u>Чыгарылыш сыйныф укучысында формалашачак:</u>

- туган илгә мәхәббәт, туган телгә сакчыл караш;
- милли үзаң;
- укуга карата теләк-омтылыш, җаваплы караш;
- әйләнә-тирә табигатькә дөрес караш;
- кешеләр белән аралаша белү культурасы.

Чыгарылыш сыйныф укучысы формалашуга мөмкинлек алачак:

- *гаделлек, дөреслек, яхшылык, мәрхәмәтлелек һәм аларның киресе булган сыйфатларны тану, бәяләү;*
- *алган белем һәм осталыкны тормышта максатчан кулланырга өйрәнү.*

Метапредмет нәтиҗәләр

Танып- белү УУГ

Чыгарылыш сыйныф укучысы өйрәнәчәк:

- әдәби әсәрне дөрес аңлап укырга һәм анализларга;
- дөрес нәтиҗәләр чыгарырга, гомумиләштерергә;
- сәбәп-нәтиҗә бәйләнеше булдырырга.

Чыгарылыш сыйныф укучысы өйрәнергә мөмкинлек алачак:

- *үз фикереңне исбатлый һәм яклый алырга күнектерергә;*
- *әсәр хакында дөрес фикер йөртә алырга.*

Коммуникатив УУГ

Чыгарылыш сыйныф укучысы өйрәнәчәк:

- иптәшеңне тыңлый, ишетә белергә, ишеткәнен үз фикере белән чагыштырырга;
- нәтиҗәгә килгәнче, төрле карашларны өйрәнергә һәм дөрес юлны сайларга;
- үз фикереңне телдән һәм язма формада башкаларга җиткерә белергә;
- килеп чыккан проблемаларны уртага салып хәл итәргә;
- төркемнәргә берләшергә, бер фикергә килә белергә.

Чыгарылыш сыйныф укучысы өйрәнергә мөмкинлек алачак:

- *өлкәннәр һәм яшьтәшләрең белән продуктив уртак гамәл оештырырга;*
- *текст буенча сораулар бирә белергә.*

Регулятив УУГ

Чыгарылыш сыйныф укучысы өйрәнәчәк:

Чыгарылыш сыйныф укучысы өйрәнәчәк:

- дәреснең темасын, проблемасын, максатын мөстәкыйль таба белергә;
- уку проблемасын чишәргә;
- план буенча эшли белергә;

Чыгарылыш сыйныф укучысы өйрәнергә мөмкинлек алачак:

- үз фикерләреңне мөстәкыйль дәлилләргә;
- үзанализ һәм үзбәя булдырырга.

<u>Предмет нәтиҗәләр</u>

<u>Сөйләм һәм уку эшчәнлегенең төрләре</u>

<u>Чыгарылыш сыйныф укучысы өйрәнәчәк:</u>

- текст белән беренчел танышканда, өлешләп укыганда һәм кабатлап укыганда эчтән укырга;
-өйрәнгән әсәрләрнең темасын һәм төп фикерен билгеләргә, текстны берничә мәгънәви кисәккә бүлүергә; текстның планын төзергә һәм аны эчтәлекне сөйләгәндә куллана белергә; текстны кыскача һәм тулы итеп сөйләргә;
- дәрестә өйрәнгән төп әсәрләрнең эчтәлеген белергә. Аларның авторын һәм исемен белергә;
-ике яки өч балалар журналының исемен әйтергә һәм аларның эчтәлегенә (рубрикаларына) күзәтү ясарга;
- әдәби әсәрләрнең геройларына характеристика бирергә, бер яки берничә әсәрнең геройларын чагыштырырга. Авторның геройга мөнәсәбәтен ачыкларга;
- сайлап алып шигъри әсәрләрне яки алардан өзекләрне сөйләргә; яттан сөйләүгә сыйныфташлары тарафыннан әйтелгән тәнкыйди фикерләрне дөрес кабул итәргә;
- әдәби әсәр турында үзеңнең фикереңне нигезли белергә һәм үз фикереңне әсәрдән өзекләр яки аерым җөмләләр белән дәлилләргә;
- китап һәм аның элементларында җиңел ориентлашырга (автор, исеме, эчтәлеге, иллюстрацияләр);
- бер әсәргә яки җыентыкка аннотация төзергә;

<u>Мөстәкыйль, парларда, төркемнәрдә һәм коллектив белән эшләү барышында чыгарылыш сыйныф укучысы өйрәнү мөмкинлеге алачак:</u>

- төрле юнәлештәге биремнәрне чишү максатыннан (тәкъдим ителгән исемлек буенча, билгеле бер темага чыгыш әзерләү өчен һ.б.) китапханәдән кирәкле китапларны мөстәкыйль сайларга;
- геройларга , аларның эш-гамәлләренә бәя бирүһәм биргән бәягә сыйныфташларының фикерен дөрес кабул итәргә;
- төрле мәгълүмат чаралары, төрле юнәлештәге белешмәләр һәм сүзлекләр белән мөстәкыйль эшләргә);

<u>Әдәбият белеменә кереш</u>

<u>Сәнгатьнең төрле төрләренә караган әсәрләр белән эшләү (әдәбият, рәсем сәнгате, гамәли сәнгать,сынлы сәнгать, музыка һ.б)</u>

<u>Чыгарылыш сыйныф укучысы өйрәнәчәк:</u>

- әдәбиятның – сәнгатьнең бер чарасы буларак үсеш юнәлешен күзалларга: халык авыз иҗатыннан авторлар иҗат иткән әсәрләргә кадәр үткән араны аңларга;
- халык авыз иҗаты әсәрләрен авторлык әсәрләреннән аера белергә;
- авторлар иҗат иткән әсәрләрдә тел-сурәтләү чараларын таба һәм атый белергә (чагыштыру, сынландыру, гипербола, каршылык, фигуралар, кабатлау).

<u>Мөстәкыйль, парларда, төркемнәрдә һәм коллектив белән эшләү барышында чыгарылыш сыйныф укучысы өйрәнү мөмкинлеге алачак:</u>

- дөнья халыклары, рус халык , татар халык әкиятләрендә бирелгән дөньяны мифологик кабул итү үзенчәлекләрен күзәтергә;
- шигырьнең шагыйрь сайлаган шигъри формада бирелүенең уңышлы булуын (классик һәм бүгенге көн шигърияте әсәрләренә нигезләнеп) дәлилләргә;
- әдәби әсәрнең язылу тарихында язучы (шагыйрь, рәссам) биографиясенең әһәмиятле урын алып торуын аңларга;

- сәнгатьнең төрле төрләренә караган (әдәби, музыка, рәсем сәнгате) әсәрләрнең эчтәлек буенча гына түгел, ә бәлки авторларның тормышыны кабул итүе буенча охшашлыгына да бәйле булуын аңларга.

Иҗади эшчәнлек элементлары

Чыгарылыш сыйныф укучысы өйрәнәчәк:

- шигъри һәм чәчмә әсәрләрне дөрес интонация белән кычкырып укырга;
- сыйныфташлар белән әдәби, рәсем сәнгате һәм музыка әсәрләре турында фикер алышырга(алардагы төп фикерләр, хис-кичерешләр);
- язмача һәм телдән (фикерләреңне әйтү яки кечкен сочинение формасында) әдәби, рәсем сәнгате һәм музыка әсәрләре турында фикер алышудан туган уйларын белән бүлешергә;

Мөстәкыйль, парларда, төркемнәрдә һәм коллектив белән эшләү барышында чыгарылыш сыйныф укучысы өйрәнү мөмкинлеге алачак:

- *шигъри һәм чәчмә әсәрләрне сәнгатьле итеп кычкырып укырга;*
- *дәреслектәге иллюстрацияләрне карарга, музыкаль әсәрләрне тыңларга, аларны әдәби һәм сынлы сәнгать әсәрләренең эчтәлеге белән чагыштырырга, аларга салынган фикер, хисләр һәм кичерешләрне аңларга;*
- *әдәби, музыкаль, сынлы сәнгать әсәрләрен анализлау барышында, телдән һәм язмача (фикерләрне язу яки кыска сочинениеләр формасында) үзеңнең шәхси кичерешләрең һәм күзәтүләрең белән уртаклашырга.*

Эш программасы 135 сәгатькә исәпләнгән.

Укыту курсына бүленгән сәгать саны

Курс исеме	Атналык/еллык бүленеш				барлыгы
	1 касс	2 класс	3 класс	4 класс	
	1\33	1\34	1\34	1\34	4\135

Уку предметының төп эчтәлеге

1 нче сыйныф

№№	Бүлекләрнең исеме	Уку программасы бүлегенең төп эчтәлеге	Сәгатьләр саны
1	Сөйләм һәм уку эшчәнлегенең төрләре	Сөйләмне ишетеп аңлау, текстны кабул итү, эчтәлек буенча сорауларга җавап бирү, эчтәлек буенча ишетеп сораулар төзү, *вакыйгаларның эзлеклеген төзү.*	21
2	Ишетеп аңлау (аудирование)	Яңгыраган сөйләмне ишетеп аңлау; укытучы һәм сыйныфташлары кычкырып укыганны, иптәшләре сөйләгәнне, үзенә бирелгән сорауларны кабул итү.	2
3	Уку. Кычкырып уку	Иҗекләп укудан сүзләп укуга күчү һәм уку тизлеген үстерә бару; кычкырып уку, чылбырлап уку, рольләргә бүлеп уку теләге формалаштыру; сәнгатьле уку үзенчәлекләрен үзләштерү.	2
4	Эчтән уку	Зур булмаган текстларны мөстәкыйль укый белү; сайлап уку барышында өйрәнелә торган тексттан һәм сүзлекләрдән кирәкле мәгълүматны таба белү. .	Әлеге бүлекләрнең эчтәлеге, башка

5	Әдәби әсәр тексты белән эшләү	Сорау һәм биремнәргә нигезләнеп текстны аңлау һәм фикер алышу.	бүлекләргә карап,ел дәвамын тормышка ашырыла
6	Уку текстлары һәм фәнни-популяр текстлар белән эш	Текст эчтәлеген аңлау; текст эчендә өлешләрне, әһәмиятле сүзләрне табу.	
7	Төрле төрдәге һәм жанрдагы текстлар белән эшләү	Әсәрнең халык авыз иҗатына караганын яки автор әсәре икәнлеген аера белү; текстларның жанр үзенчәлекләрен аңлау (тылсымлы әкият, аптыраткыч-йөдәткеч әкият, хикәя, бишек җыры, гимн һ.б.).	
8	Библиографик культура формалаштыру	Дәреслектә җиңел генә ориентлашырга өйрәтү: эчтәлектән кирәкле әсәрне тиз генә эзләп таба белү. Кече яшьтәге мәктәп баласының дәрестән тыш эшчәнлеген оештыру: өй, мәктәп китапханәләреннән файдалану. Балалар китабы белән эшләү. Катапның төп элементларын аеру: китап тышлыгы, китап төпсәсе, битләре. Китапны саклап тоту күнекмәләре булдыру.	
9	Сыйныфтан тыш уку	Укучыларны әдәби китапларны мөстәкыйль укый алу өчен әзерләү; балаларда әдәби китаплар укуга теләк булдыру.	
10	Халык авыз иҗаты	“Халык авыз иҗаты” төшенчәсен аңлау, кече фольклор әсәрләре (санамышлар, табышмаклар, тизәйткечләр, мәкальләр, бишек җырлары; тылсымлы, көнкүреш, хайваннар турындагы әкиятләр) жанрлары турында белемнәрен системалаштыру.	
11	Сөйләм	Монологик сөйләмнең төрләрен үзләштерү; эчтәлекне тулы һәм кыскартып сөйли белү; диалогик аралашуның үзенчәлекләрен үзләштерү; иптәшеңнең сөйләмен тыңлый һәм аның сөйләменә карата үз фикереңне белдерү; Текстка һәм шәхси тәҗрибәгә нигезләнеп, текст турында үз фикереңне әйтү.	2
12	Әдәбият белеменә кереш. Сәнгатьнең төрле төрләренә караган әсәрләр белән эшләү (әдәбият, рәсем сәнгате, гамәли сәнгать, сынлы	Әдәбиятны сәнгатьнең бер төре буларак күзалдына китерү. Язучының, сәнгать кешесенең, композиторның дөньяны күзаллау үзенчәлекләрен чагыштыру. Алар арасында уртаклык һәм специфик аермалыкларны табу. Төрле сәнгать төренә кергән әсәрләрне чагыштыру.	2
13	Иҗади эшчәнлек элементлары	Әдәби әсәрләрне (яки өзекләрне) рольләргә бүлеп яки чылбырлап уку; поэзия тиешле интонацияне дөрес сайлап һәм тиешле урында тукталышлар ясап укый белү.	1
14	Балаларның уку даирәсе	Халык авыз иҗаты әсәрләре; фольклорның кече жанрлары (бишек җырлары, санамышлар, тизәйткечләр, табышмаклар, каргыш-теләкләр); халык әкиятләренең барлык төрләре, мәкальләр һәм әйтемнәр; автор әсәрләре, мәсәлләре; безнең илнең 19 – 20 нче гасыр әдәбияты классикларының әсәрләре (шигырьләр, хикәяләр, шигырь формасында язылган тылсымлы	3

	Барлыгы		33

2сыйныф

№№	Бүлекләрнең исеме	Уку программасы бүлегенең төп эчтәлеге	Сәгатьләр саны
1	Сөйләм һәм уку эшчәнлегенең төрләре	Сөйләмне ишетеп аңлау, текстны кабул итү, эчтәлек буенча сорауларга җавап бирү, эчтәлек буенча ишетеп сораулар төзү, вакыйгаларның эзлеклеген төзү.	1
2	Ишетеп аңлау (аудирование)	Яңгыраган сөйләмне ишетеп аңлау; укытучы һәм сыйныфташлары кычкырып укыганны, иптәшләре сөйләгәнне, үзенә бирелгән сорауларны кабул итү; ишеткән сөйләмнең эчтәлеген аңлау, эчтәлек буенча сораулар төзү һәм бирелгән сорауларга җавап бирү.	1
3	Уку. Кычкырып уку	Иҗекләп укудан сүзләп укуга күчү һәм уку тизлеген үстерә бару; кычкырып уку, чылбырлап уку, рольләргә бүлеп уку теләге формалаштыру; сәнгатьле уку үзенчәлекләрен үзләштерү.	6
4	Эчтән уку	Зур булмаган текстларны мөстәкыйль укый белү; сайлап уку барышында өйрәнелә торган тексттан һәм сүзлекләрдән кирәкле мәгълүматны таба белү. Шулай ук сүзлекләрдән кирәкле сүзлек мәкаләләрен таба белү һәм сайлап уку рамкасы эчендә алардан тиешле информацияне чыгару.	Әлеге бүлекләрнең эчтәлеге, башка бүлекләргә карап, ел ләвамында комплекста тормышка ашырыла
5	Әдәби әсәр тексты белән эшләү	Сорау һәм биремнәргә нигезләнеп текстны аңлау һәм фикер алышу; лирик әсәрләрдәге эчке кичерешләрне аңлау; геройларның капма-каршы фикерен һәм авторның нәтиҗәсен таба белү; төрле төр әсәрләрдәге интонация аңлау һәм белдерү (бишек җыры, сөйләк, гимн һ.б.); тестның сәнгатьлелек ягыннан төзелешен әйтә белү; сөйләменә һәм эш-гамәлләренә карап, геройның характерын билгели алу, геройның үсешен күзәтү; төрле геройларның эш-гамәленә бәя бирү; чәчмә әсәрләрдә авторның фикеренә һәм лирик әсәрләрдә кичерешләренә бәя бирү; сәнгатьлелек чараларын табу.	
6	Уку текстлары һәм фәнни-популяр текстлар белән эш	Текст эчтәлеген аңлау; текст эчендә өлешләрне, әһәмиятле сүзләрне табу; эчтәлекне сөйләү өчен план төзү.	
7	Төрле төрдәге һәм жанрдагы текстлар белән эшләү	Әсәрнең халык авыз иҗатына караганын яки автор әсәре икәнлеген аера белү; текстларның жанр үзенчәлекләрен аңлау (тылсымлы әкият, аптыраткыч-йөдәткеч әкият, хикәя, бишек җыры, гимн һ.б.). Текстларны аера белү (әдәби, фәнни-популяр); чәчмә (проза) һәм шигъри (поэзия) әсәрләрнең үзенчәлекләрен аңлау. Геройның эчке дөньясын аның әйләнә-тирә дөньяны танып белүе аша күрсәтү. Автор текстында автор позициясен күрсәтү, шулай ук лирик шигырьдә геройның хис-кичерешләрен аңлау.	

8	Библиографик культура формалаштыру	Дәреслектә җиңел генә ориентлашырга өйрәтү: эчтәлектән кирәкле әсәрне тиз генә эзләп таба белү. Катапның төп элементларын аеру: китап тышлыгы, китап төпсәсе, битләре. Китапны саклап тоту күнекмәләре булдыру.. Төрле тематик җыентыклар төзү күнекмәләре бирү. Теге яки бу язучы, шагыйрь иҗатын өйрәнгәннән соң, аның әсәрләреннән нәни җыентыклар төзү.. Әдәби китапларда җиңел ориентлашу. Китапханәдә ориентлашу.	
9	Сыйныфтан тыш уку	Укучыларны әдәби китапларны мөстәкыйль укый алу өчен әзерләү;балаларда әдәби китаплар укуга теләк булдыру, китапны кешелек мәдәниятенең бер өлеше буларак кабул итәргә өйрәтү.	
10	Халык авыз иҗаты	“Халык авыз иҗаты” төшенчәсен аңлау, кече фольклор әсәрләре (санамышлар, табышмаклар, тизәйткечләр, мәкальләр, бишек җырлары; тылсымлы, көнкүреш, хайваннар турындагы әкиятләр) жанрлары турында белемнәрен системалаштыру; фольклор әсәрләре һәм аларның төрләре турында белү; лирик әсрләрнең үзенчәлекләре (ритм, рифма); “тема”, “төп фикер” төшенчәләрен белү; герой кичерешләрен аңлату; сюжет төшенчәсен аңлау; геройга бәяләмә бирә белү; сәнгатьлелек чараларын билгели һәм таба белү; укытучы ярдәмендә әдәби тексттан сәнгатьлелек чараларын: сынландыру, чагыштыру, гипербола, каршылык, кабатлауларны табу һәм аларның әһәмиятен билгеләү.	
11	Сөйләм	Монологик сөйләмнең төрләрен үзләштерү; эчтәлекне тулы һәм кыскартып сөйли белү; диалогик аралашуның үзенчәлекләрен үзләштерү; иптәшеңнең сөйләмен тыңлый һәм аның сөйләменә карата үз фикереңне белдерү; Текстка һәм шәхси тәҗрибәгә нигезләнеп, текст турында үз фикереңне әйтү. Дәрестән тыш аралашу вакытында сөйләм әдәбе нормаларыннан тайпылмау.	9
12	Язу (язма сөйләм культурасы)	Эш дәфтәрендә язмача күнегүләр башкару; күзәтүләрдән һәм тормыш тәҗрибәсеннән чыгып кыска сочинениеләр язу; рәсемнәргә карап мини-сочинениеләр язу.	2
13	Әдәбият белеменә кереш Сәнгатьнең төрле төрләренә караган әсәрләр б-н эшләү (әдәбият, рәсем сәнгате, гамәли сәнгать, сынлы сәнгать, музыка һ.б)	Әдәбиятны сәнгатьнең бер төре буларак күзалдына китерү. Язучының, сәнгать кешесенең, композиторның дөньяны күзаллау үзенчәлекләрен чагыштыру. Алар арасында уртаклык һәм специфик аермалыкларны табу. Төрле сәнгать төренә кергән әсәрләрне чагыштыру.	5

14	Иҗади эшчәнлек элементлары	Әдәби әсәрләрне (яки өзекләрне) рольләргә бүлеп яки чылбырлап уку; проза һәм поэзия әсәрләрен сәнгатьле итеп укый белү; тиешле интонацияне дөрес сайлап һәм тиешле урында тукталышлар ясап укый белү; дәреслектәге иллюстрацияләр белән эшли белү һәм аларны әдәби текст белән чагыштыру; телдән һәм язмача үзеңнең шәхси тәэсирләреңбелән уртаклаша алу (кечкенә сочинение һәм телдән фикерләмә).	4
15	Балаларның уку даирәсе	Халык авыз иҗаты әсәрләре; фольклорның кече жанрлары (бишек җырлары, санамышлар, тизәйткечләр, табышмаклар, каргыш-теләкләр); халык әкиятләренең барлык төрләре, безнең илнең 19 – 20 нче гасыр әдәбияты классикларының әсәрләре (шигырьләр, хикәяләр, балалар әдәбияты классикларының әсәрләре (шигырьләр, хикәяләр, әкиятләр, әкияти повестьлар); Балалар матбугаты басмалары (балалар журналы).	6
	Барлыгы		34

3 нче сыйныф

№	Бүлекләрнең исеме	Уку программасы бүлегенең төп эчтәлеге	Сәгатьләр саны
1	Сөйләм һәм уку эшчәнлегенең төрләре	Сөйләмне ишетеп аңлау, текстны кабул итү, эчтәлек буенча сорауларга җавап бирү, эчтәлек буенча ишетеп сораулар төзү, вакыйгаларның эзлеклеген төзү.	3
2	Уку. Кычкырып уку	Иҗекләп укудан сүзләп укуга күчү һәм уку тизлеген үстерә бару; кычкырып уку, чылбырлап уку, рольләргә бүлеп уку теләг формалаштыру; сәнгатьле уку үзенчәлекләрен үзләштерү.	8
3	Ишетеп аңлау (аудирование)	Яңгыраган сөйләмне ишетеп аңлау; укытучы һәм сыйныфташлары кычкырып укыганны, иптәшләре сөйләгәнне, үзенә бирелгән сорауларны кабул итү; ишеткән сөйләмнең эчтәлеген аңлау, эчтәлек буенча сораулар төзү һәм бирелгән сорауларга җавап бирү.	Әлеге бүлекләрнең эчтәлеге, башка бүлекләргә карап, ел дәвамында комплекста тормышка ашырыла
4	Эчтән уку	Зур булмаган текстларны мөстәкыйль укый белү; сайлап уку барышында өйрәнелә торган тексттан һәм сүзлекләрдән кирәкле мәгълүматны таба белү. Шулай ук сүзлекләрдән кирәкле сүзлек мәкаләләрен таба белү һәм сайлап уку рамкасы эчендә алардан тиешле информацияне чыгару.	
5	Әдәби әсәр тексты белән эшләү	Сорау һәм биремнәргә нигезләнеп текстны аңлау һәм фикер алышу; лирик әсәрләрдәге эчке кичерешләрне аңлау; геройларның капма-каршы фикерен һәм авторның нәтиҗәсен таба белү; төрле төр әсәрләрдәге интонация аңлау һәм белдерү (бишек җыры, сөйләк, гимн һ.б.); тестның сәнгатьлелек ягыннан төзелешен әйтә белү; сөйләменә һәм эш-гамәлләренә карап, геройның характерын билгели алу, геройның үсешен күзәтү; төрле геройларның эш-гамәленә бәя бирү; чәчмә әсәрләрдә авторның фикеренә һәм лирик әсәрләрдә кичерешләренә бәя бирү; сәнгатьлелек чараларын табу.	
6	Уку текстлары һәм фәнни-популяр текстлар белән эш	Текст эчтәлеген аңлау; текст эчендә өлешләрне, әһәмиятле сүзләрне табу; эчтәлекне сөйләү өчен план төзү.	

7	Төрле төрдәге һәм жанрдагы текстлар белән эшләү	Әсәрнең халык авыз иҗатына караганын яки автор әсәре икәнлеген аера белү; текстларның жанр үзенчәлекләрен аңлау (тылсымлы әкият, аптыраткыч-йөдәткеч әкият, хикәя, бишек җыры, гимн һ.б.). Текстларны аера белү (әдәби, фәнни-популяр); чәчмә (проза) һәм шигъри (поэзия) әсәрләрнең үзенчәлекләрен аңлау. Геройның эчке дөньясын аның әйләнә-тирә дөньяны танып белүе аша күрсәтү. Автор текстында автор позициясен күрсәтү, шулай ук лирик шигырьдә геройның хис-кичерешләрен аңлау.	
8	Библиографик культура формалаштыру	Кече яшьтәге мәктәп баласының дәрестән тыш эшчәнлеген оештыру: өй, мәктәп китапханәләреннән файдалану. Фән буенча сүзлек, белешмә әдәбият, вакытлы матбугат белән эшләү. Балалар китабы белән эшләү.. Китапны саклап тоту күнекмәләре булдыру. Тематик һәм монографик җыентыклар турында күзаллау булдыру. Төрле тематик җыентыклар төзү күнекмәләре бирү. Теге яки бу язучы, шагыйрь иҗатын өйрәнгәннән соң, аның әсәрләреннән нәни җыентыклар төзү. Китапханәләрдән файдалана белү осталыгын үстерү, тәкъдим ителгән исемлек буенча китаплар сайлый белергә өйрәтү. Алфавитлы каталогыннан файдалану. Әдәби китапларда җиңел ориентлашу. Китап ахырында бирелгән эчтәлек белән эшләү. Китапның элементлары: титул бите, аннотация, китапның рәссам-бизәүчеләре турында өйрәнүне дәвам итү. Китапханәдә ориентлашу.	
9	Сыйныфтан тыш уку	Укучыларны әдәби китапларны мөстәкыйль укый алу өчен әзерләү; балаларда әдәби китаплар укуга теләк булдыру, китапны кешелек мәдәниятенең бер өлеше буларак кабул итәргә өйрәтү	
10	Халык авыз иҗаты	“Халык авыз иҗаты” төшенчәсен аңлау, тылсымлы, көнкүреш, хайваннар турындагы әкиятләр) жанрлары турында белемнәрен системалаштыру; фольклор әсәрләре һәм аларның төрләре турында белү; мәсәлләр турында белү; хикәя жанры, әдби әкиятләр, автор шигърияте; лирик әсрләрнең үзенчәлекләре (ритм, рифма); “тема”, “төп фикер” төшенчәләрен белү; герой кичерешләрен аңлату; сюжет төшенчәсен аңлау; геройга бәяләмә бирә белү; сәнгатьлелек чараларын билгеләи һәм таба белү; укытучы ярдәмендә әдәби тексттан сәнгатьлелек чараларын: сынландыру, чагыштыру, гипербола, каршылык, кабатлауларны табу һәм аларның әһәмиятен билгеләү	
11	Язу (язма сөйләм культурасы)	Рәсемнәргә карап мини-сочинениеләр язу	
12	Сөйләм	Монологик сөйләмнең төрләрен үзләштерү; эчтәлекне тулы һәм кыскартып сөйли белү; диалогик аралашуның үзенчәлекләрен үзләштерү; иптәшеңнең сөйләмен тыңлый һәм аның сөйләменә карата үз фикереңне белдерү. Текстка һәм шәхси тәҗрибәгә нигезләнеп, текст турында үз фикереңне әйтү. Дәрестән тыш аралашу вакытында сөйләм әдәбе нормаларыннан тайпылмау	11

13	Әдәбият белеменә кереш. Сәнгатьнең төрле төрләренә караган әсәрләр белән эшләү (әдәбият, рәсем, гамәли,сынлы сәнгать, музыка һ.б)	Әдәбиятны сәнгатьнең бер төре буларак күзалдына китерү. Язучының, сәнгать кешесенең, композиторның дөньяны күзаллау үзенчәлекләрен чагыштыру. Алар арасында уртаклык һәм специфик аермалыкларны табу. Төрле сәнгать төренә кергән әсәрләрне чагыштыру.	4
14	Иҗади эшчәнлек элементлары	Әдәби әсәрләрне (яки өзекләрне) рольләргә бүлеп яки чылбырлап уку; проза һәм поэзия әсәрләрен сәнгатьле итеп укый белү; тиешле интонацияне дөрес сайлап һәм тиешле урында тукталышлар ясап укый белү; дәреслектәге иллюстрацияләр белән эшли белү һәм аларны әдәби текст белән чагыштыру; телдән һәм язмача үзеңнең шәхси тәэсирләрең белән уртаклаша алу (кечкенә сочинение һәм телдән фикерләмә)	2
15	Балаларның уку даирәсе	Автор әсәрләре, мәсәлләре; безнең илнең 19 – 20 нче гасыр әдәбияты классикларының әсәрләре (шигырьләр, хикәяләр, шигырь формасында язылган тылсымлы экиятләр, повестьлар); балалар әдәбияты классикларының әсәрләре (шигырьләр, хикәяләр, экиятләр, экияти повестьлар); күпмилләтле Россиянең һәм чит илләрнең бүгенге көн әдәбияты	6
	Барлыгы		34

4нче сыйныф

№№	Бүлекләрнең исеме	Уку программасы бүлегенең төп эчтәлеге	Сәгатьләр саны
1	Сөйләм һәм уку эшчәнлегенең төрләре	Сөйләмне ишетеп аңлау, текстны кабул итү, эчтәлек буенча сорауларга җавап бирү, эчтәлек буенча ишетеп сораулар төзү, вакыйгаларның эзлеклеген төзү.	1
2	Ишетеп аңлау (аудирование)	Яңгыраган сөйләмне ишетеп аңлау; укытучы һәм сыйныфташлары кычкырып укыганны, иптәшләре сөйләгәнне, үзенә бирелгән сорауларны кабул итү; ишеткән сөйләмнең эчтәлеген аңлау, эчтәлек буенча сораулар төзү һәм бирелгән сорауларга җавап бирү.	2
3	Уку.Кычкырып уку	Иҗекләп укудан сүзләп укуга күчү һәм уку тизлеген үстерә бару; кычкырып уку, чылбырлап уку, рольләргә бүлеп уку теләге формалаштыру; сәнгатьле уку үзенчәлекләрен үзләштерү.	2
4	Эчтән уку	Зур булмаган текстларны мөстәкыйль укый белү; сайлап уку барышында өйрәнелә торган тексттан һәм сүзлекләрдән кирәкле мәгълүматны таба белү. Шулай ук сүзлекләрдән кирәкле сүзлек мәкаләләрен таба белү һәм сайлап уку рамкасы эчендә алардан тиешле информацияне чыгару.	Әлеге бүлекләрнең эчтәлеге,

5	Әдәби әсәр тексты белән эшләү	Сорау һәм биремнәргә нигезләнеп текстны аңлау һәм фикер алышу; лирик әсәрләрдәге эчке кичерешләрне аңлау; геройларның капма-каршы фикерен һәм авторның нәтиҗәсен таба белү; төрле төр әсәрләрдәге интонация аңлау һәм белдерү (бишек җыры, сөйләк, гимн һ.б.); тестның сәнгатьлелек ягыннан төзелешен әйтә белү; сөйләменә һәм эш-гамәлләренә карап, геройның характерын билгели алу, геройның үсешен күзәтү; төрле геройларның эш-гамәленә бәя бирү; чәчмә әсәрләрдә авторның фикеренә һәм лирик әсәрләрдә кичерешләренә бәя бирү; сәнгатьлелек чараларын табу.	башка бүлекләргә карап, ел дәвамында комплекста тормышка ашырыла
6	Уку текстлары һәм фәнни-популяр текстлар белән эш	Текст эчтәлеген аңлау; текст эчендә өлешләрне, әһәмиятле сүзләрне табу; эчтәлекне сөйләү өчен план төзү.	
7	Төрле төрдәге һәм жанрдагы текстлар белән эшләү	Әсәрнең халык авыз иҗатына караганын яки автор әсәре икәнлеген аера белү; текстларның жанр үзенчәлекләрен аңлау (тылсымлы әкият, аптыраткыч-йөдәткеч әкият, хикәя, бишек җыры, гимн һ.б.). Текстларны аера белү (әдәби, фәнни-популяр); чәчмә (проза) һәм шигъри (поэзия) әсәрләрнең үзенчәлекләрен аңлау. Геройның эчке дөньясын аның әйләнә-тирә дөньяны танып белүе аша күрсәтү. Автор текстында автор позициясен күрсәтү, шулай ук лирик шигырьдә геройның хис-кичерешләрен аңлау.	
8	Библиографик культура формалаштыру	Дәреслектә җиңел генә ориентлашырга өйрәтү: эчтәлектән кирәкле әсәрне тиз генә эзләп таба белү. Кече яшьтәге мәктәп баласының дәрестән тыш эшчәнлеген оештыру: өй, мәктәп китапханәләреннән файдалану. Фән буенча сүзлек, белешмә әдәбият, вакытлы матбугат белән эшләү. Балалар китабы белән эшләү. Катапның төп элементларын аеру: китап тышлыгы, китап төпсәсе, битләре. Китапны саклап тоту күнекмәләре булдыру. Тематик һәм монографик җыентыклар турында күзаллау булдыру. Төрле тематик җыентыклар төзү күнекмәләре бирү. Теге яки бу язучы, шагыйрь иҗатын өйрәнгәннән соң, аның әсәрләреннән нәни җыентыклар төзү. Китапханәләрдән файдалана белү осталыгын үстерү, тәкъдим ителгән исемлек буенча китаплар сайлый белергә өйрәтү. Алфавитлы каталогыннан файдалану. Әдәби китапларда җиңел ориентлашу. Китап ахырында бирелгән эчтәлек белән эшләү. Китапның элементлары: титул бите, аннотация, китапның рәссам-бизәүчеләре турында өйрәнүне дәвам итү. Китапханәдә ориентлашу.	
9	Сыйныфтан тыш уку	Укучыларны әдәби китапларны мөстәкыйль укый алу өчен әзерләү;балаларда әдәби китаплар укуга теләк булдыру, китапны кешелек мәдәниятенең бер өлеше буларак кабул итәргә өйрәтү.	

10	Халык авыз иҗаты	“Халык авыз иҗаты” төшенчәсен аңлау, кече фольклор әсәрләре (санамышлар, табышмаклар, тизәйткечләр, мәкальләр, бишек җырлары; тылсымлы, көнкүреш, хайваннар турындагы әкиятләр) жанрлары турында белемнәрен системалаштыру; фольклор әсәрләре һәм аларның төрләре турында белү; мәсәлләр турында белү; хикәя жанры, әдби әкиятләр, автор шигърияте; лирик әсрләрнең үзенчәлекләре (ритм, рифма); “тема”, “төп фикер” төшенчәләрен белү; герой кичерешләрен аңлату; сюжет төшенчәсен аңлау; геройга бәяләмә бирә белү; сәнгатьлелек чараларын билгеләи һәм таба белү; укытучы ярдәмендә әдәби тексттан сәнгатьлелек чараларын: сынландыру, чагыштыру, гипербола, каршылык, кабатлауларны табу һәм аларның әһәмиятен билгеләү.	
11	Сөйләм	Монологик сөйләмнең төрләрен үзләштерү; эчтәлекне тулы һәм кыскартып сөйли белү; диалогик аралашуның үзенчәлекләрен үзләштерү; иптәшеңнең сөйләмен тыңлый һәм аның сөйләменә карата үз фикереңне белдерү. Текстка һәм шәхси тәҗрибәгә нигезләнеп, үз фикереңне әйтү. Дәрестән тыш аралашу вакытында сөйләм әдәбе нормаларыннан тайпылмау.	2
12	Язу (язма сөйләм культурасы)	Эш дәфтәрендә язмача күнегүләр башкару; күзәтүләрдән һәм тормыш тәҗрибәсеннән чыгып кыска сочинениеләр язу; рәсемнәргә карап мини-сочинениеләр язу; хәбәрләрнең һәм хатларның төрле төрләрен язу.	2
13	Әдәбият белеменә кереш. Сәнгатьнең төрле төрләренә караган әсәрләр белән эшләү (әдәбият, рәсем, гамәли,сынлы сәнгать, музыка һ.б)	Әдәбиятны сәнгатьнең бер төре буларак күзалдына китерү. Язучының, сәнгать кешесенең, композиторның дөньяны күзаллау үзенчәлекләрен чагыштыру. Алар арасында уртаклык һәм специфик аермалыкларны табу. Төрле сәнгать төренә кергән әсәрләрне чагыштыру.	6
14	Иҗади эшчәнлек элементлары	Әдәби әсәрләрне (яки өзекләрне) рольләргә бүлеп яки чылбырлап уку; проза һәм поэзия әсәрләрен сәнгатьле итеп укый белү; тиешле интонацияне дөрес сайлап һәм тиешле урында тукталышлар ясап укый белү; дәреслектәге иллюстрацияләр белән эшли белү һәм аларны әдәби текст белән чагыштыру; телдән һәм язмача үзеңнең шәхси тәэсирләрең белән уртаклаша алу (кечкенә сочинение һәм телдән фикерләмә).	3
15	Балаларның уку даирәсе	Халык авыз иҗаты әсәрләре; фольклорның кече жанрлары (бишек җырлары, санамышлар, тизәйткечләр, табышмаклар, каргыш-теләкләр); халык әкиятләренең барлык төрләре, мәкальләр һәм әйтемнәр; автор әсәрләре, мәсәлләре; безнең илнең 19 – 20 нче гасыр әдәбияты классикларының әсәрләре (шигырьләр, хикәяләр, шигырь формасында язылган тылсымлы әкиятләр, повестьлар); балалар әдәбияты классикларының әсәрләре (шигырьләр, хикәяләр, әкиятләр, әкияти повестьлар); күпмилләтле Россиянең һәм чит илләрнең бүгенге көн әдәбияты классиклары әсәрләре (шигырьләр, хикәяләр, әкиятләр, әкияти повестьлар). Төрле төрдәге китаплар: тарихи, маҗаралы,фантастик, фәнни-популяр, белешмә-энциклопедик әдәбият; Балалар матбугаты басмалары (балалар журналы).	16
	Барлыгы		34

Тематик планлаштыру
1 нче сыйныф

№ №	Бүлек исеме	Дәрес темасы, эчтәлек элементлары	Сәг. саны
1 чирек– 8 сәг. Сөйләм һәм уку эшчәнлегенең төрләре – 8 сәг.			
1.	**Сөйләм һәм уку эшчәнлеге-нең төрләре**	1 сентябрь - Белем бәйрәме. Сөйләм. Җәйге истәлекләр. Телдән аралашуның максатларын аңлау	1
		Җөмлә.Сүз.Иҗек Тел берәмлекләрен сөйләм ситуациясенә бәйле рәвештә сайлый белү Сүзләрне иҗекләргә бүлү. Иҗек калыплары, сүз басымын билгеләү. *Сөйләмне ишетеп аңлау,*	
2.		Аваз.Калын һәм нечкә сузыклар. Сүзгә аваз-хәреф анализы ясау. Сузык һәм тартык авазлар. Сүздәге авазларның санын һәм эзлеклелеген билгеләү.	1
		Авазлар. Әйтелгән сүздән аерым сузык яки тартык аваз ны ишетеп, аерып Диалогик һәм монологик сөйләмдә катнашу, аерым темалар буенча әңгәмә кору.	
3.		[а] авазы һәм Аа хәрефләре. Сузык һәм тартык авазларны, калын һәм нечкә сузыкларны аеру Басымлы һәм басымсыз сузыкларны Фикерне телнең орфоэпик һәм интонацион нормаларын саклап җиткерү; сөйләм әдәбе үрнәкләрен дөрес куллану.	1
		[ә]сузык авазы һәм Әә хәрефләре. Сузык һәм тартык авазларны, калын һәм нечкә сузыкларны аеру Басымлы һәм басымсыз сузыкларны аеру	
4.		[ы] сузык авазы һәм Ыы хәрефләре.	1
		[э] сузык авазы һәм Э,э(е) хәрефләре. Тыңланган мәгълүматның эчтәлегенә төшенү, аның буенча сорауларга җавап бирү, әңгәмәдә катнашу.	
5.		[и] сузык авазы һәм Ии хәрефләре. Сузык һәм тартык авазларны, калын һәм нечкә, басымлы һәм басымсыз сузыкларны аеру	1
		[у] сузык авазы һәм Уу хәрефләре. Диалогик һәм монологик сөйләмдә катнашу, аерым темалар буенча әңгәмә кору.	
6		[ү] сузык авазы һәм Үү хәрефләре Сүздәге авазларның санын һәм эзлеклелеген билгеләү. Бер яки берничә авазы белән аерыла торган сүзләрне чагыштыру	1
		[о] сузык авазы Оо Иҗекләп уку күнекмәләрен формалаштыру (сузык аваз хәрефләренә карап, сүзләрне калын һәм нечкә итеп уку)	
7		[ө] сузык авазы һәм Ө,ө хәрефләре. Бер яки берничә авазы белән аерыла торган сүзләрне чагыштыру.	1

		[н] сонор тартык авазы һәм Нн хәрефләре. Яңгырау һәм саңгырау тартык авазларны аеру	
		[л] сонор тартык авазы һәм Лл хәрефләре. Авазлар. Әйтелгән сүздән аерым сузык яки тартык авазны ишетеп, аерып алу.	
8		[м] сонор тартык авазы һәм М м хәрефләре. Иҗекләп уку күнекмәләрен формалаштыру (сузык аваз хәрефләренә карап, сүзләрне калын һәм нечкә итеп уку).	1
2чирек- 8 сәг. Сөйләм һәм уку эшчәнлегенең төрләре– 8 сәг.			
	Сөйләм һәм уку эшчәнлегенең төрләре	[р] сонор тартык авазы һәм Рр хәрефләре. *Текстны кабул итү*	
9.		[й] сонор тартык авазы һәм Й,й хәрефләре. *Эчтәлек буенча ишетеп сораулар төзү.*	1
		[ң] сонор тартык авазы һәм ң хәрефе. Иҗекләп уку күнекмәләрен формалаштыру. Әдәби әйтелеш нормаларын саклап, иҗекләрне һәм сүзләрне тиешле тизлек белән уку. *Вакыйгаларның эзлеклеген төзү.*	
10.		Яя хәрефләре. Иҗекләп уку күнекмәләрен формалаштыру (сузык аваз хәрефләренә карап, сүзләрне калын һәм нечкә итеп уку).	1
		Юю хәрефләре. Әдәби әйтелеш нормаларын саклап, иҗекләрне һәм сүзләрне тиешле тизлек белән уку	
11.		Ее хәрефләре Сүзләрне, сүзтезмәләрне, җөмләләрне һәм кыска текстларны аңлап уку.	1
		[д]тартык авазы һәм Дд хәрефләре. Дәү әни. гади җөмлә ахырындагы тыныш билгеләренә игътибар итеп, тиңдәш кисәкләрне, эндәш сүзләрне тиешле интонация һәм пауза белән уку.	
12.		[т] тартык авазы һәм Тт хәрефләре. Гади җөмлә ахырындагы тыныш билгеләренә игътибар итеп уку Сүзләрне, сүзтезмәләрне, җөмләләрне һәм кыска текстларны аңлап уку	1
		[з] Зз хәрефләре. Сюжетлы рәсемнәр, буенча хикәяләү характерындагы зур булмаган текстлар төзү	
13		[с] авазлары Сс хәрефләре. [г], [гъ] авазылары һәм Гг хәрефләре Сюжетлы рәсемнәр, буенча хикәяләү характерындагы зур булмаган текстлар төзү.	1
		[къ],[к] тартык авазлары һәм Кк хәрефләре.Тизәйкечләр. Тәкъдим ителгән текстның эчтәлеген аңлап орфоэпик нормаларны саклап, җөмләләрне синтагмаларга бүлеп, уку.	
14.		Ирен-ирен [w] һәм ирен-теш [в] авазлары Вв хәрефләре.Авылда.Укылган текстның эчтәлеген үзлегеңнән кычкырып укыганда яки тыңлаганда аңлау	1
		[ф] тартык авазы һәм фФ хәрефләре.Укылган текстның эчтәлеген үзлегеңнән кычкырып укыганда яки тыңлаганда аңлау	
15		Тартык [б] авазы һәм Бб хәрефләре. Сүзләрне укуга кучкәч, орфоэпик нормаларны саклау.	1
16.		[п]тартык авазы һәм Пп хәрефләре. Болында. Милли бәйрәмебез– Сабантуй. *Сорау һәм биремнәргә нигезләнеп текстны аңлау һәм фикер алышу.*	1

3чирек-10 сәг. Сөйләм һәм уку эшчәнлегенең төрләре -5 сәг. Балаларның уку даирәсе –1 сәг. Ишетеп аңлау (аудирование)– 1 сәг.Әдәбият белеменә кереш-1 сәг. Сөйләм-1 сәг. Кычкырып уку-1 сәг.			
17	**Сөй һәм уку эшч. төрләре**	Тартык [ш] авазы һәм Шш хәрефләре. Мәсәл. Текстны сөйләм яңалыгын белдергән кисәкләргә логик басым ясап, йөгерек укый белү	1
		Тартык [ж] авазы һәм Жҗ хәрефләре. . Сюжетлы рәсемнәр, үзеңнең уеннарың, күзәтүләрең буенча хикәяләү характерындагы зур булмаган текстлар төзү.	
18.		[ч]тартык авазлары һәм Чч хәрефләре. *Текст эчтәлеген аңлау, текст эчендә өлешләрне, әһәмиятле сүзләрне табу;*	1
		[х]тартык авазы һәм Хх хәрефләре. Текст өстендэ эш. Зур булмаган текстны һәм шигырьләрнең эчтәлеген аңлап, сәнгатьле итеп уку күнекмәләрен шомарту	
19.		Тартык [h] авазы һәм Һh хәрефләре. Әдәби әйтелеш нормаларын саклап, иҗекләрне һәм сүзләрне тиешле тизлек белән уку.	1
		Тартык [щ], [ц] авазлары һәм Цц,Щщ һәм Ёё хәрефләре. Сәнгатьле итеп уку күнекмәләрен шомарту. *Зур булмаган текстларны мөстәкыйль укый белү.*	
20		Калынлык һәм аеру билгесе ъ. Зур булмаган текстны һәм шигырьләрнең эчтәлеген аңлап, сәнгатьле итеп уку күнекмәләрен шомарту. *Кече яшьтәге мәктәп баласының дәрестән тыш эшчәнлеген оештыру: өй, мәктәп китапханәләреннән файдалану.*	1
		Шигырьләр уку. Г.Тукай “Туган тел”. Әдәби әйтелеш нормаларын саклап, иҗекләрне һәм сүзләрне тиешле тизлек белән уку..Тиешле интонацияне дөрес сайлап һәм тиешле урында тукталышлар ясап укый белү;	
21.		Р.Бәшәр”Туган җир”. Универсиада авылы. *Сайлап уку барышында өйрәнелә торган тексттан һәм сүзлекләрдән кирәкле мәгълүматны таба белү*	1
		Й.Шәрәпова”Батыр”шигыре.Сүзләрне укуга күчкәч, орфоэпик нормаларны саклау. *Дәреслектә җиңел генә ориентлашырга өйрәтү: эчтәлектән кирәкле әсәрне тиз генә эзләп таба белү.*	
22.	**Ишетеп аңлау (ауд)**	Яңа дәреслек белән танышу. Балалар китабы белән эшләү. Катапның төп элементларын аеру: китап тышлыгы, китап төпсәсе, битләре. Китапны саклап тоту күнекмәләре булдыру. Сәмига Сәүбәнова “Керпе нигә курыкмый”әкияте *Яңгыраган сөйләмне ишетеп аңлау*	1
23	**Балаларның уку даирәсе**	Табышмаклар. Эндәшләр. Ф.Яруллин “Саескан”. *Халык авыз иҗаты әсәрләре(тизәйткечләр), табышмаклар, каргыш-теләкләр). Текстларның жанр үзенчәлекләрен аңлау (тылсымлы әкият, аптыраткыч-йөдәткеч әкият, хикәя, бишек җыры, гимн һ.б.).*	1
		Тизәйткечләр. Такмазалар.Охшаш яңгырашлы сүзләр.М.Галиев“Кайтаваз”. Разил Вәлиев “Кайтаваз кайда яши”,	

		Аптыраткыч әкиятләр. Песәй. *Халык авыз иҗаты әсәрләре. Фольклорның кече жанрлары (бишек җырлары, санамышлар, тизәйткечләр) Әсәрнең халык авыз иҗатына караганын яки автор әсәре икәнлеген аера белү.* Кече фольклор әсәрләре (санамышлар, табышмаклар, тизәйткечләр, мәкальләр, бишек җырлары; тылсымлы, көнкүреш, хайваннар турындагы әкиятләр) жанрлары турында белемнәрен системалаштыру.	
24	**Әдәбият белеменә кереш**	Сүз эчендә сүз. Ш.Галиев "Чагу", "Таяк"Шәвәли сәгате", "Шәвәли сере", "Мин". *Язучының, сәнгать кешесенең, композиторның дөньяны күзаллау үзенчәлекләрен чагыштыру. Әдәбиятны сәнгатьнең бер төре буларак күзалдына китерү.*	1
25	**Кычкырып уку**	Ш.Галиев"Керпе таптык", "Курыкма тимим!"" *Чылбырлап уку, рольләргә бүлеп уку теләге формалаштыру. Укучыларны әдәби китапларны мөстәкыйль укый алу өчен әзерләү;балаларда әдәби китаплар укуга теләк булдыру.*	1
26.	**Сөйләм**	Шаян шигырьләр.Л.Лерон "Бутамышлар илендә", "Сабантуй галәмәтләре" ", Ф.Яруллин "Сабантуй", *Монологик сөйләмнең төрләрен үзләштерү.*	1
4 нче чирек-7 **сәг.** **Кычкырып уку-**1 **сәг. Балаларның уку даирәсе –** 2 **сәг. Ишетеп аңлау (ауд) - 1 сәг. Иҗ. эшч. Элементлары -** 1 **сәг.** **Әдәбият белеменә кереш-**1 **сәг. Сөйләм -** 1 **сәг.**			
27	**Кычкырып уку**	Хәкимҗан Халиков "Бии белмәгән аю", "Кушамат "," Чылбыр әкият. "Аю белән өч кыз" (Татар халык әкияте) *Иҗекләп укудан сүзләп укуга күчү һәм уку тизлеген үстерә бару.*	1
28	**Балаларның уку даирәсе**	Чылбыр әкият. "Биялэй" (Украин халык әкияте) Яңгыравык шигырьләр Р.Бәшәр" Авылга кайту","Авазлар" "Бал корты","Авазлар", "Аксак кәҗә", Ф.Яруллин "Черкиләр җыры. *Халык әкиятләренең барлык төрләре, мәкальләр һәм әйтемнәр; автор әсәрләре, мәсәлләре;*	1
29	**Ишетеп аңлау (ауд)**	Ф.Яруллин "Хыялый чебеш". *Укытучы һәм сыйныфташлары кычкырып укыганны, иптәшләре сөйләгәнне, үзенә бирелгән сорауларны кабул итү.*	1
30	**Иҗ. эшч. элементлары**	Э.Шәрифуллина "Бәйрәм ашы - кара-каршы". *Әдәби әсәрләрне (яки өзекләрне) рольләргә бүлеп яки чылбырлап уку.* Йолдыз "Урынсызга әрләмә"шигырьләре, Әхсән Баян "Эт янында тиеннәр", Чебешләре хакына", "Яхшылык кире кайта" хикәяләре. *Тиешле интонацияне дөрес сайлап һәм тиешле урында тукталышлар ясап укый белү.*	1

31	**Балаларның уку даирәсе**	Кызлар һәм малайлар турында.Р.Миңнуллин “Үзебез генә калгач”, “Малайлар бәйрәме иде”. Ш.Галиев ”Шауламагыз, әти йоклый”. Санамыш, тизәйткеч, үртәвеч. “Өтерне кайда куярга? *Фольклорның кече жанрлары (бишек җырлары, санамышлар, тизәйткечләр, табышмаклар, каргыш-теләкләр).*	1
32	**Әдәбият белеменә кереш**	Шагыйрь нәрсә күрә һәм нәрсә ишетә. Х.Халиков”Тартар белән сөйләшү”, “Аксак кәҗә” . Идрис Туктар “Җем-җем!.. Чвик!..”хикәясе, Фирая Зыятдинова “Мин андый малай түгел!” Әдәбиятны сәнгатьнең бер төре буларак күзалдына китерү. *Төрле сәнгать төренә кергән әсәрләрне чагыштыру*.	1
33	**Сөйләм**	Р.Вәлиева “Урман әкияте” . *Эчтәлекне тулы һәм кыскартып сөйли белү.*	1
		Әкиятләр : “Кем нәрсә ярата?, “Аю белән тычкан”, “Абый белән эне”. *Диалогик аралашуның үзенчәлекләрен үзләштерү; иптәшеңнең сөйләмен тыңлый һәм аның сөйләменә карата үз фикереңне белдерү;*	
		Р.Корбан,”Шүрәле рәхмәт әйткән”. В.Хәйруллина “Сүзне сүз ашаган”, “Сакчы Шүрәле”.Әдәби әсәрләрне (яки өзекләрне) рольләргә бүлеп яки чылбырлап уку; проза һәм поэзия әсәрләрен сәнгатьле итеп укый белү.	

2 нче сыйныф

№ №	Бүлек исеме	Дәрес темасы, эчтәлек элементлары	Сәг. саны
1 чирек 8 сәг. Сөйләм һәм уку эшчәнлеге төрләре – 1 сәг. Кычкырып уку - 3 сәг. Эчтән уку - 2 сәг. Ишетеп аңлау (аудирование) - 1 сәг. Сөйләм - 1 сәг.			
1.	Сөйләм, уку эшчәнлеге	*Сөйләмне ишетеп аңлау, текстны кабул итү.* Г.Тукай “Кәҗә белән Сарык» әкиятенең жанр үзенчәлеге. *Эчтәлек буенча сорауларга җавап бирү. Дәреслектә җиңел генә ориентлашырга өйрәтү: эчтәлектән кирәкле әсәрне тиз генә эзләп таба белү.* Г.Тукай “Кәҗә белән Сарык” әкиятен уку. *Эчтәлек буенча ишетеп сораулар төзү, вакыйгаларның эзлеклеген төзү*	1
2	Кычкырып уку	Халык авыз иҗаты. Хайваннар турындагы һәм халык әкиятләре. “Батыр әтәч” татар халык әкиятен уку. *Иҗекләп укудан сүзләп укуга күчү һәм уку тизлеген үстерә бару. Геройның эчке дөньясын аның әйләнә-тирә дөньяны танып белүе аша күрсәтү.*	1
3.		Сыйныфтан тыш уку. Йорт хайваннары турындагы халык әкиятләрен уку. *Укучыларны әдәби китапларны мөстәкыйль укый алу өчен әзерләү.Китапханәдә ориентлашу.* “Әтәч патша”. *Кычкырып уку, чылбырлап уку, рольләргә бүлеп уку теләге формалаштыру; сәнгатьле уку үзенчәлекләрен үзләштерү*	1
4		Кыргый җәнлекләр турындагы әкиятләр."Бүдәнә белән төлке”. *Текстларның жанр үзенчәлекләрен аңлау (тылсымлы әкият, аптыраткыч-йөдәткеч әкият, хикәя, бишек җыры, гимн һ.б.).*	1
5	Эчтән уку	Кыргый җәнлекләр турындагы әкиятләр. ”Аю белән төлке” әкиятен уку. *Герой кичерешләрен аңлату. Зур булмаган текстларны мөстәкыйль укый белү.Әсәрнең халык авыз иҗатына караганын яки автор әсәре икәнлеген аера белү.* Аз булса да үз акылың булсын. М.Гафури. “Тавык белән үрдәк”. *Сайлап уку барышында өйрәнелә торган тексттан һәм сүзлекләрдән кирәкле мәгълүматны таба белү.*	1

6		Җәнлекләр турында гуцул халык әкияте. “Хәйләкәр керпе”. *Геройга бәяләмә бирә белү, “тема”, “төп фикер” төшенчәләрен белү.* *Шулай ук сүзлекләрдән кирәкле сүзлек мәкаләләрен таба белү һәм сайлап уку рамкасы эчендә алардан тиешле информацияне чыгару.* Дуслык турында мәкальләр. Г.Юнысова “Керпе кайгысы”. *Әсәрнең халык авыз иҗатына караганын яки автор әсәре икәнлеген аера белү.*	1
7	Ишетеп аңлау (аудирование)	Сыйныфтан тыш уку. Тылсымлы әкиятләр. “Гөлчәчәк” әкиятен уку. *Яңгыраган сөйләмне ишетеп аңлау укытучы һәм сыйныфташлары кычкырып укыганны, иптәшләре сөйләгәнне, үзенә бирелгән сорауларны кабул итү; ишеткән сөйләмнең эчтәлеген аңлау, эчтәлек буенча сораулар төзү һәм бирелгән сорауларга җавп бирү.*	1
8	Сөйләм	Тылсымлы әкиятләр. ”Өч кыз” әкияте өстендә эш. Мөстәкыйль эш №1 “Халык авыз иҗаты” *Монологик сөйләмнең төрләрен үзләштерү. Халык әкиятләренең барлык төрләре.* Автор әкиятләре белән борынгы әкиятләр арасындагы идея уртаклыгы. *Эчтәлекне тулы һәм кыскартып сөйли белү. Фольклор әсәрләре һәм аларның төрләре турында белү.*	1
		2 нче чирек - 8 сәг. **Сөйләм- 6 сәг. Язу (язма сөйләм культурасы) - 2 сәг.**	
9	Сөйләм	Ш.Галиев әсәрләрендә мәзәк мәсьәләләр. *Диалогик аралашуның үзенчәлекләрен үзләштерү.* “Котбетдин мәргән” (мәзәк маҗара). *Иптәшеңнең сөйләмен тыңлый һәм аның сөйләменә карата үз фикереңне белдерү.*	1
10	Язу (язма сөйләм культурасы)	Бөҗәкләр турындагы шигъри әсәрләр. З.Мансур. ”Кырмыска һәм малай”. Эш дәфтәрендә язмача күнегүләр башкару. Уйдырма әкиятләр.Н.Исәнбәт “Мырауҗан агай хәйләсе”. *Күзәтүләрдән һәм тормыш тәҗрибәсеннән чыгып кыска сочинениеләр язу*	1
11	Сөйләм	Йолдыз. “Белмим” әсәрен уку. *Текстка һәм шәхси тәҗрибәгә нигезләнеп, текст турында үз фикереңне әйтү.* Р.Вәлиева “Замана баласы”. *Дәрестән тыш аралашу вакытында сөйләм әдәбе нормаларыннан тайпылмау*	1

12		Эш эшкә өйрәтә. Ф.Яруллин “Эшнең аның берние юк”. *Эчтәлекне тулы һәм кыскартып сөйли белү; диалогик аралашуның үзенчәлекләрен үзләштерү.* Илен сөйгән, ир булган. Ж.Дәрзаман “Солдат булдым”. *Сәнгатьле уку үзенчәлекләрен үзләштерү.*	1
13		*Укымышлы Ябалак янында–* ”Музей йортына сәяхәт”. *Монологик сөйләмнең төрләрен үзләштерү.* Хоккулар. Кыска шигырьләр. Н.Ахунова “хоккулар”ы. Кыска шигырьләр.	1
14		“1нче яртыеелыкта үткәннәрне кабатлау” Контроль эш.	
15		*Аю өнендә.* И.Лерон “И ямьле дә соң дөнья!” Күзәтә белгән кеше– бәхетле кеше. Э.Шәрифуллина “Алтын балык”. И.Туктар “Урман букеты”. *Автор текстында автор позициясен күрсәтү, шулай ук лирик шигырьдә геройның хис-кичерешләрен аңлау.*	1
16	язу	“Серле ачкыч” мәктәп клубына хат язу.Р.Миңнуллин “Чыршы әйләнәсендә”. *Сәнгатьлелек чараларын билгели һәм таба белү;*	1
	Иҗади эшчәнлек элементлары	**3 нче чирек -11 сәг.** **Сөйләм-1 сәг. Иҗади эшчәнлек элементлары - 4 сәг. Әдәбият белеменә кереш – 5 сәг. Әдәби әсәр тексты белән эшләү – 1 сәг**	
17		Күзәтү ноктасы.Р.Харис “Төсле рәсем”. А.Юнысова “Телевизор*”. Әдәби әсәрләрне (яки өзекләрне)* Дөньяны танып белүнең яңа ысуллары.Ш.Галиев “Яңа фотоаппарат”. Ф.Садриев. Тәҗрибә. *Дәреслектәге иллюстрацияләр белән эшли белү һәм аларны әдәби текст белән чагыштыру*	1
18		Хыялда тудырган дөнья. Р.Миңнуллин “Рәсем”. Р.Сарби “Рәсем”. *Телдән һәм язмача үзеңнең шәхси тәэсирләрең белән уртаклаша алу (кечкенә сочинение һәм телдән фикерләмә)* Сыйныфтан тыш уку.	1
19		Г.Гыйлманов “Күңел күзе”. Г.Юнысова “Күзләр” әсәрен уку. *“Тема”, “төп фикер” төшенчәләрен белү; герой кичерешләрен аңлату;* Р.Миңнуллин“Ай нәрсәгә охшаган”. Н.Арсланов “Сезнеке”. *Проза һәм поэзия әсәрләрен сәнгатьле итеп укый белү; тиешле интонацияне дорес сайлап һәм тиешле урында тукталышлар ясап укый белү*	1

20		Дөньяга төрлечә караш.М.Әгъләмов “Ямь-яшел”. М.Шабаев “Идел суы”. Н.Мадьяров “Үз шәүләсен куркыткан”. Геройның характерын билгели алу, геройның үсешен күзәтү; төрле геройларның эш-гамәленә бәя бирү.	1
21 22	**Әдәбият белеменә**	Дөнья белән танышу (боз аша). Ф Садриев “Боз өстендә” *Әдәбиятны сәнгатьнең бер төре буларак күзалдына китерү.* Бер тамчы суга дөнья ничек сыйган? Г.Шаһи “Тамчы”.	2
23	**кереш**	Син – миңа, мин – сиңа карыйм. Р.Хафизов “Күңел күзе”. *Төрле сәнгать төренә кергән әсәрләрне чагыштыру.* Сыйныфтан тыш уку. Бинокльдән күзәтү.Р.Фәйзуллин “Бинокль”.	1
24		Үсемлекләр дә хыяллана. Ф.Зыятдинов “Карга белән Шөпшә”. Л.Лерон “Керән”. *Эчтәлекне сөйләү өчен план төзү.* Алар– безгә, без– аларга карыйбыз. Ж.Дәрзаман “Балык тотты”, Б.Рәхмәт “Гөлйөзем белән чебен”. Р.Корбан “Чыпчык” Лирик әсәрләрдәге эчке кичерешләрне аңлау; геройларның капма-каршы фикерен һәм авторның нәтиҗәсен таба белү;	1
25	**сөйләм**	”Музей йортына сәяхәт”, Ж.Дәрзаман “Күбәләк кар”.Ш.Галиев.”Сизгер суган”. *Язучының, сәнгать кешесенең, композиторның дөньяны күзаллау үзенчәлекләрен чагыштыру. Алар арасында уртаклык һәм специфик аермалыкларны табу.*	1
26		Бер предметка төрлечә караш. Р.Миңнуллин “Кем соң минем Әби?”. Кечкенә дә төш кенә. Ә Моталлапов “Кечкенә дә төш кенә”. Л.Шәех “Картлар нигә шатлар?”. *Төрле төр әсәрләрдәге интонация аңлау һәм белдерү (бишек җыры, сөйләк, гимн h.б.);*	1
27	Әдәби әсәр тексты белән эшләү	Сыйныфтан тыш уку. ”Музей йортына сәяхәт”.Р.Миңнуллин “Йорт агачлары”. Уку техникасын тикшерү. *Сөйләменә һәм эш-гамәлләренә карап, геройның характерын билгели алу, геройның үсешен күзәтү. Автор текстында автор позициясен күрсәтү, шулай ук лирик шигырьдә геройның хис-кичерешләрен аңлау.*	1
4 чирек – 7 сәг. **Әдәби әсәр тексты белән эшләү - 1сәг. Уку текстлары һәм фәнни-популяр текстлар белән эш – 2 сәг.** **Балаларның уку даирәсе – 4 сәг.**			
28	Әдәби әсәр тексты белән эшләү	Г.Тукай “Бу кайчак була?”, Р.Корбан “Ел фасыллары”, Г.Афзал “Беренче кар”. “Күрү ноктасы” . *Теге яки бу язучы, шагыйрь иҗатын өйрәнгәннән соң, аның әсәрләреннән нәни җыентыклар төзү.Текстларны аера белү (әдәби, фәнни-популяр)* Мин һәрвакыт үзем булып калам.Р.Миңнуллин “Төрле кешеләр була”, «Юкка малай булганмын”. *Төрле геройларның эш-гамәленә бәя бирү. Чәчмә (проза) һәм шигъри (поэзия) әсәрләрнең үзенчәлекләрен* аңлау.	1
29	Текст уку.	Кем нәрсәгә шатлана? Р.Вәлиева “Шатлык кызы”. *Текст эчтәлеген аңлау, эчтәлекне сөйләү өчен план төзү.*	1

	Фәнни-популяр текст белән эш	*Чәчмә (проза) һәм шигъри (поэзия) әсәрләрнең үзенчәлекләрен аңлау*	
30		Сыйныфтан тыш уку. Балалар журналлары. *Китапны кешелек мәдәниятенең бер өлеше буларак кабул итәргә өйрәтү.* Яңалыклар ничек тарала? *Текст эчендә өлешләрне, әһәмиятле сүзләрне табу Балалар өчен газета һәм журналлар.* Р.Миңнуллин “Малайлар сөйләшә”. *Балалар матбугаты басмалары (балалар журналы).*	1
31	Балаларның уку даирәсе	Шагыйрь өчен табигать– серле һәм җанлы дөнья. Г.Хәсәнов “Имән каргасы”. *Укытучы ярдәмендә әдәби тексттан сәнгатьлелек чараларын: сынландыру, чагыштыру, гипербола, каршылык, кабатлауларны табу һәм аларның әһәмиятен билгеләү.* Г.Морат “Табигать белеме”. Дәреслектәге иллюстрацияләр белән эшли белү һәм аларны әдәби текст белән чагыштыру. М.Галиев “Көзге каршында”, М.Шабаев “Зәңгәр песи”.	1
32		Якты тәрәзә каршында. Кышкы урман матурлыгы. Ә.Еники “Кышкы урман”, Йолдыз “Бәхетле агач”. *Әдәбият, рәсем сәнгате, гамәли сәнгать, сынлы сәнгать, музыка. Алар арасында уртаклык һәм специфик аермалыкларны табу.* М.Фәйзуллина “Агачлар да күлмәк алыштыра”.	1
33		Якты күл сагышы. Ф.Сафин “Якты күл сагышы”. Сыйныфтан тыш уку. *Кызык һәм көлкеле хәлләр –* Көлке ничек туа? Л.Лерон “Тишек хәтер” *Сюжет төшенчәсен аңлау.*	1
34		Хаталар өстендә эш. Гаҗәпнең дә гаҗәбе, мәзәкнең дә мәзәге. Э.Шәрифуллина “Оттырды”, Л.Лерон “Гаҗәп хәлләр” *Автор әсәрләре. Укытучы ярдәмендә әдәби тексттан сәнгатьлелек чараларын: сынландыру, чагыштыру, гипербола, каршылык, кабатлауларны табу һәм аларның әһәмиятен билгеләү.* 2 нче яртыеллыкта үткәннәрне кабатлау. Контроль эш	1

3 нче сыйныф

№ №	Бүлек исеме	Дәрес темасы, эчтәлек элементлары	Сәг.саны
1 нче чирек - 8 сәг. **Сөйләм һәм уку эшчәнлегенең төрләре - 3сәг. Балаларның уку даирәсе - 2 сәг.Сөйләм – 1 сәг. Уку, кычкырып уку - 2 сәг.**			
1	Сөйләм һәм уку эшчәнлеге нең төрләре	**Иң күңелле чак.** Б. Рәхмәт “Иң күңелле чак”, “Музей йорты”на сәяхәт. И. Грабарь”Сентябрь кары”.Музыка “Тын бакчада” (Ә. Ерикәй сүз,М. Мозаффаров муз.) Р. Вәлиева “Җәй һәм бала” Р. Хисмәтуллин “Июль аланы” ***Китапның төп элементларын аеру: китап тышлыгы, китап төпсәсе, битләре. Китапны саклап тоту күнекмәләре булдыру.*****Җәйне сагыну.** М. Галиев “Җиләктән кайтканда”, “Музей йорты”на сәяхәт. Г. Эйдинов “Мастерской тәрәзә-се” Музыка “Таң атканда” (С. Хәким сүз, т.х.к.) М. Мирза “Күздә бермәл”, “Көз”, “Болыт” М. Гафури “Болын” ***Сөйләмне ишетеп аңлау, текстны кабул итү, эчтәлек буенча сорауларга җавап бирү, эчтәлек буенча ишетеп сораулар төзү, вакыйгаларның эзлеклеген төзү. Дәрестән тыш аралашу вакытында сөйләм әдәбе нормаларыннан тайпылмау.***	1
2	Сөйләм. *Библиографик культура формалаштыру*1	**Күк йөзендә болыт-рәсемнәр.** Б. Рәхимова ”Шук болытлар, батыр җил, якты кояш”,Р. Корбан “Көз нигә моңая” Р. Вәлиева “Яңгыр, яу!”, Йолдыз “Салават күпере” Н. Дәүли “Бала болыт” ***Монологик сөйләмнең төрләрен үзләштерү; эчтәлекне тулы һәм кыскартып сөйли белү*** *Дәреслектә җиңел генә ориентлашырга өйрәтү: эчтәлектән кирәкле әсәрне тиз генә эзләп таба белү.***Яңгырның ял көне** Л.Лерон. ”Яңгырның ял көне”. Ф. Васильев “Яңгыр алдыннан” Музыка. “Яңгыр, яу!” җыры. Р. Вәлиева “Китмә әле, бераз тор”, М. Әлимбаев “Салават күпере” М. Җәлил “Яңгыр ***Диалогик аралашуның үзенчәлекләрен үзләштерү.***	1
3	Уку(кыч-кырып	**Җир өстенә яфрак ява.** Р. Мингалим “Август каеннары”, З. Туфайлова “Яфрак ява**.** Ш. Маннур “Көзге урманда” ***Күзәтүләрдән һәм тормыш тәҗрибәсеннән чыгып кыска сочинениеләр язу.***	1
4	Сөйләм, уку эшчәнлеге-нең төрләре. *Ишетеп аң-лау (аудир-е)*	**Сыйныфтан тыш уку. Алтын көз.** Ф. Хөсни “Яфрак коелганда”, “Музей йорты”на сәяхәт. И. Остроухов “Алтын көз”. Музыка Н. Җиһанов “Кырлай” симфоник поэмасы.. К. Тәхау “Көзге урман”. Х. Әюп “Әбиләр чуагы”, Р. Әхмәтҗан “Соңгы яфрак”.***Монологик сөйләмнең төрләрен үзләштерү; диалогик аралашуның үзенчәлекләрен үзләштерү; иптәшеңнең сөйләмен тыңлый һәм аның сөйләменә карата үз фикереңне белдерү.*** **Кыр казлары китә җылы якка.** М. Мазунов “Карап торам”, Г. Хәсәнов “Кыр казы”, “Музей йорты” на сәяхәт. “Казлар” картинасы ***Вакыйгаларның эзлеклеген төзү*****. Йорт казлары — гаҗәп кызык кошлар.** Г. Бәширов “Ана каз белән ата каз һәм аларның унике бәбкәсе” Н. Гыйматдинова “Казлар”. ***Эчтәлекне тулы һәм кыскартып сөйли белү***	1

5	Балаларның уку даирәсе	**Тәрбияче попугай.** Г. Остер “Серне ачты”. В. Хәйруллина “Тәрбияче попугай” ***Балалар әдәбияты классикларының әсәрләре (шигырьләр, хикәяләр, әкиятләр, әкияти повестьлар)***	1
6	Сөйләм *Библиогра-фик культура формалаш тыру*	**Әнис Шакировның куен дәфтәре.** Н. Сладков “Күзалдавычлар”, “Февраль зәңгәрлеге”, “Кышкы зәңгәрлек” картиналары”*. Әминәнең куен дәфтәреннән өзекләр. ***Сөйләмне ишетеп аңлау.*** Н. Сладков “Кем остарак”, Р. Корбан “Мәктәпкә озату бәйрәме”. Әмирнең куен дәфтәреннән табышмаклар.” ***Иптәшеңнең сөйләмен тыңлый һәм аның сөйләменә карата үз фикереңне белдерү.*** *Тематик һәм монографик җыентыклар турында күзаллау булдыру*	1
7	Уку Кычкырып уку	**Серле чишмә, моңлы.** Н. Әхмәдиев “Чишмәгә суга барам”. К. Кәримов “Кышкы мәтрүшкәләр”. ***Сәнгатьле уку үзенчәлекләрен үзләштерү.*** *Кычкырып уку, чылбырлап уку, рольләргә бүлеп уку теләге формалаштыру.* **1чирек уку тизлеген тикшерү.** ***Эчтәлекне тулы һәм кыскартып сөйли белү.*** *Китапханәләрдән файдалана белү осталыгын үстерү, тәкъдим ителгән исемлек буенча китаплар сайлый белергә өйрәтү.* **Сарбайның батырлыгы.** Н.Гыйматдинова “Сарбай” ***Монологик сөйләмнең төрләрен үзләштерү.*** *Китап ахырында бирелгән эчтәлек белән эшләү.* **Эш кешене тәрбияли, ялкаулык боза.** Әфган халык әкияте “Иң яхшы дару”. Йолдыз. ”Охшашлык”	1
8	Балаларның уку даирәсе	**Һәр җәнлекнең үз төсе.** Инглиз халык әкияте “Көрән төстәге пингвин баласы”. Э. Шәрифуллина “Әкият кайда?”. Нугай халык әкияте “Карт белән Су анасы” ***Халык әкиятләренең барлык төрләре, мәкальләр һәм әйтемнәр; автор әсәрләре, мәсәлләре.*** **Эш үткәч үкенүдән файда юк.** Монгол халык әкияте “Әтәч таңда нигә кычкыра?”. Алман халык әкияте “Сандугач белән Аю”. Эвенк халык әкияте “Әтәч нигә кычкыра?” ***Эчтәлек буенча сорауларга җавап бирү.*** **И куян, куян....** Манси халык әкияте “Куянның колагы нигә озын?”. Каракалпак халык әкияте “Җәй белән кыш нигә күрешми ***Вакыйгаларның эзлеклеген тезу***	1
		2 нче чирек – 8 сәг **Балаларның уку даирәсе – 2 сәг. Кычкырып уку -** 3 **сәг. Иҗади эшчәнлек элементлары -** 1 **сәг. Сөйләм -** 2 **сәг.**	
9	Кычкырып уку	**Җәнлекләр арасында да патша була.** Кабардин халык әкияте. “Җәнлекләр патшасы” . Латыш халык әкияте “Шайтанга ничә яшь” ***Кычкырып уку, чылбырлап уку, рольләргә бүлеп уку теләге формалаштыру.*** Казакъ халык әкияте “Юмарт дөя” ***Диалогик аралашуның үзенчәлекләрен үзләштерү.*** *Китапның элементлары: титул бите, аннотация, китапның рәссам-бизәүчеләре турында өйрәнүне дәвам итү.*	1

10	Сөйләм *Халык авыз*	**Комсызлык китергән бәла.** Венгр халык әкияте. “Комсызлык баласе”, Африка негрлары әкияте “Сырны ничек бүлгәннәр”. ***Иптәшеңнең сөйләмен тыңлый һәм аның сөйләменә карата үз фикереңне белдерү.*** Фольклор әсәрләре һәм аларның төрләре турында белү. Литва халык әкияте “Итагатьле мәче”. Әфган халык әкияте “Табышны ничек бүләргә?” Новег халык әкияте. “Кабартма” ***Текстка һәм шәхси тәҗрибәгә нигезләнеп, текст турында үз фикереңне әйтү.*** Әдәби әкиятләр, “тема”, “төп фикер” төшенчәләрен белү	1
11	уку даирәсе	**Хыял дөньясында.** Л. Лерон “Хыял”, Йолдыз “Антенналы бәрәңге”. Л. Лерон “Хыялый Акбай”, Ә. Габиди “Тере антенналар” ***Дәрестән тыш аралашу вакытында сөйләм әдәбе нормаларыннан тайпылмау.*** Герой кичерешләрен аңлату; сюжет төшенчәсен аңлау; геройга бәяләмә бирә белү. **Мәче малае Шукбай.** Л. Лерон “Мәче малае Шукбай”-1, 2 ,бүлек. Ф. Мөслимова “Хыялый”.З. Гомәрова “Хыялларым” ***Эчтәлекне тулы һәм кыскартып сөйли белү.*** *Әсәрләрнең үзенчәлекләре (ритм, рифма)* **Авыл хикмәтләре.** Н. Кәримова “Авылым җыры” Музей йорты “Зөя — татар елгасы” ***Рольләргә бүлеп уку теләге формалаштыру***. Геройның эчке дөньясын аның әйләнә-тирә дөньяны танып белүе аша күрсәтү	1
12	Сөйләм *Халык авыз иҗаты*	**Сыйныфтан тыш уку. Мәчеләр дә кешеләрчә яши.** Л. Лерон “Шукбай балык тота”, “Хат”. Б. Рәхмәт “Ничек өйрәнергә”. ***Дәрестән тыш аралашу вакытында сөйләм әдәбе нормаларыннан тайпылмау***. *Автор шигърияте*	1
13	Иҗади эшчәнлек элементлары	**“Серле ачкыч” мәктәп клубы утырышы.** Р. Фәйзуллин “Тугайда”, А. Әхмәтгалиева “Болытта җиләк үсә”. Ф. Садриев “Юкка көттеләр” ***Әдәби әсәрләрне (яки өзекләрне) рольләргә бүлеп яки чылбырлап уку.*** **Нәниләрнең хыялы.** А. Гыйләҗев “Суык” ***Проза һәм поэзия әсәрләрен сәнгатьле итеп укый белү.*** **Дүрт аяклы дустым.** А. Алланазаров “Дустымны эзлим” *. В.Хәйруллина “Кем булам ” Йолдыз “Этем югалды бүген” ***Тиешле интонацияне дөрес сайлап һәм тиешле урында туктальшлар ясап укый белү***	1
14	Балаларның уку даирәсе	**Барысын да яратам.** Р.Вәлиев “Барысын да яратам”, Ш. Маннур “Яратам”. М. Хөсәен “Китап” ***Төрле төрдәге китаплар: тарихи, маҗаралы, фантастик, фәнни-популяр, белешмә-энциклопедик әдәбият; Балалар матбугаты басмалары (балалар журналы).*** **Батырлыкка җирдә урын бар.** Р. Гыйззәтуллин “Батырлык”. ***Дәреслектәге иллюстрацияләр белән эшли белү һәм аларны әдәби текст белән чагыштыру***	1

15	Кычкырып уку. *Эчтән уку*	**Барысын да яратам.** Р. Вәлиев “Чыпчык”**.** С. Урайский “Туган ил”. Музей йорты “Кырлай авылы. Күпер” ***Кычкырып уку, чылбырлап уку.*** *Сүзлекләрдән кирәкле сүзлек мәкаләләрен таба белү һәм сайлап уку рамкасы эчендә алардан тиешле информацияне чыгару.*“Кырлай авылы.Күпер” ***Кычкырып уку теләге формалаштыру.*** Автор текстында автор позициясен күрсәтү, шулай ук лирик шигырьдә геройның хис-кичерешләрен аңлау. **Авыл хикмәтләре.** А. Гыймадиев “Шәмси маҗаралары”. ***Чылбырлап уку теләге формалаштыру.*** Текстларны аера белү (әдәби, фәнни-популяр); чәчмә (проза) һәм шигъри (поэзия) әсәрләрнең үзенчәлекләрен аңлау	1
16	әдәби әсәр тексты бн эшләү. уку	**Сыйныфтан тыш уку. Шатлык— тәнгә сихәт.** Г. Сабитов “Тәүге шатлык” . Ә. Баянов “Тургай”. ***Рольләргә бүлеп уку теләге формалаштыру*** *Китапны саклап тоту күнекмәләре булдыру. Тематик һәм монографик җыентыклар турында күзаллау булдыру.* **Җәйге кояш астында.** “Музей йорты”на сәяхәт.Б. Кустодиев “Идел. Салават күпере” Р. Вәлиева “ Яңгыр белән Кояш” ***Чылбырлап уку теләге формалаштыру.*** *Лирик әсәрләрдәге эчке кичерешләрне аңлау*	1
3 нче чирек – 11 сәг. Әдәбият белеменә кереш Сәнгатьнең төрле төрләренә караган әсәрләр белән эшләү (әдәбият, рәсем сәнгате, гамәли сәнгать, сынлы сәнгать, музыка һ.б) - 3 **сәг. Сөйләм -** 6 **сәг. Балаларның уку даирәсе – 1 сәг. Иҗади эшчәнлек элементлары -** 1 **сәг.**			
17	Әдәбият белеменә кереш Сәнгатьнең төрле төрләренә караган әсәрләр белән	**Болын патшасы.** Н. Гыйматдинова “Болын патшасы”, “Музей йорты”на сәяхәт. Ф. Халиков “Гаилә портреты”. ***Язучының, сәнгать кешесенең, композиторның дөньяны күзаллау үзенчәлекләрен чагыштыру.*** *Геройларның капма-каршы фикерен һәм авторның нәтиҗәсен таба белү.* **Чишмә буенда.** А.Әхмәтгалиева “Безнең чишмә”, “Музей йорты”на сәяхәт. Ф.Әминов “Су буе”, Музыка “Бормалы су” т. х. к. ***Төрле сәнгать төренә кергән әсәрләрне чагыштыру***. *Текстның сәнгатьлелек ягыннан төзелешен әйтә белү*	1
18		**Кар ул муллык билгесе** М. Мазунов “Яңа карлар ява”, И. Солтан “Кар ник шыгырдый” . И. Солтан “Кар ник ява” Ф. Зыятдинов “Муллык билгесе”, М. Мирза “Кышның китәсе килми”. ***Төрле сәнгать төренә кергән әсәрләрне чагыштыру.*** **Туган як кышы** Г.Бәширов “Беренче кар” Р.Мәннан “Кыш килә” ** Н.Сладков “Кышкы җәй” ***Әдәбиятны сәнгатьнең бер төре буларак күзалдына китерү.*** *Сәнгатьлелек чараларын табу.*	1

19		**Сыйныфтан тыш уку. Кыш шатлыгы.** С. Урайский “Кыш шатлыгы” Р. Вәлиева “Каникул вакытында” ***Әдәбиятны сәнгатьнең бер төре буларак күзалдына китерү.*** Р. Миңнуллин “Кар бәйрәме”, “Музей йорты”на сәяхәт. “Тылсымлы кыш”,-”Серле ачкыч” мәктәп клубы утырышы ***Язучының, сәнгать кешесенең, композиторның дөньяны күзаллау үзенчәлекләрен чагыштыру.***	1
20	Сөйләм *Халык авыз иҗаты*	**Тапкырлык үлемнән коткара.** Н. Исәнбәт “Ябалак белән чыпчык”, Татар халык әкияте “Ябалак белән чыпчык” **.** М. Гафури “Мәймүн белән күзлекләр”, “Чикерткә белән кырмыска” . Г. Тукай “Көзге белән маймыл”, Г. Шамуков “Көзге белән маймыл” . ***Эчтәлекне кыскартып сөйли белү.*** *Сәнгатьлелек чараларын билгеләи һәм таба белү.* **Мәсәл серләренә төшенәбез.** Эзоп “Давыл белән Кояш”,”Балыкчы”,Г. Тукай “Җил илә кояш”**.** Ф. Яруллин “Мактану бәласе” **.** К. Насыйри “Төлке белән Әтәч” ” ***Алар арасында уртаклык һәм специфик аермалыкларны табу. Төрле сәнгать төренә кергән әсәрләрне чагыштыру.****Мәсәлләр турында белү; укытучы ярдәмендә әдәби тексттан сәнгатьлелек чараларын: сынландыру, чагыштыру, гипербола, каршылык, кабатлауларны табу һәм аларның әһәмиятен билгеләү.* **Эшең барып чыкмаса, гаепне үзеңнән эзлә.** Г. Тукай “Төлке һәм йөзем җимеше ”, Ә. Исхак “Төлке белән виноград” **.** Г.Вәлиева “Заман әкияте” **.** ***Автор әсәрләре, мәсәлләре***	1
21	Сөйләм	**Юк урында мактау— зарарлы эш.** Т. Яхин “Карга белән төлке”, Ф. Яхин “Сыр бәласе”, Г. Шамуков “Карга белән Төлке” **.** Ф. Яруллин “Хәйләкәр куян” **.** М. Гафури “Ике Каз белән бака”, В. Гаршин “Ил гизүче Бака”**.** Музей йорты “Ил гизүче бака” ***Эчтәлекне тулы һәм кыскартып сөйли белү*** **Көч җитмәслек нәрсәне акыл белән җиңеп була.** В. Радлов “Карганың хәйләсе”, Л. Толстой “Зирәк Чәүкә”, К. Насыйри “Комсыз эт”. С. Шакир”Таш белән Кырмыска” . ***Текстка һәм шәхси тәҗрибәгә нигезләнеп, текст турында үз фикереңне әйтү.***	1
22	Балаларның уку даирәсе	**Сыйныфтан тыш уку. Бердәмлектә көч.** Г. Тукай “Аккош, Чуртан һәм Кыскыч”. И. Крылов “Аккош, Чуртан һәм Кысла ”**.** М. Гафури “Кәҗә белән Төлке” ***.Дәрестән тыш аралашу вакытында сөйләм әдәбе нормаларыннан тайпылмау****. Китапханәләрдән файдалана белү осталыгын үстерү, тәкъдим ителгән исемлек буенча китаплар сайлый белергә өйрәтү. Алфавитлы каталогыннан файдалану.* **Белмәү гаеп түгел, белергә теләмәү гаеп.** Ш. Галиев “Иншаның файдасы”, ”Сүзләре һәм үзләре” .В. Нуриев ”Инша”. Л. Лерон “Иртән уянасың килмәсә”. ***Төрле тематик җыентыклар төзү күнекмәләре бирү.*** *Теге яки бу язучы, шагыйрь иҗатын өйрәнгәннән соң, аның әсәрләреннән нәни җыентыклар төзү*	1

23	Сөйләм *Төрле төрдәге һәм жанрдагы текстлар белән эш*	**Белгән белгәнен эшләр.** Р. Вәлиева “Көчле укучы”, К. Тәңрекулиев “Эшчән Гельды» . Л. Лерон “Сүз тыңлыйсың килмәсә” . ***Текстка һәм шәхси тәҗрибәгә нигезләнеп, текст турында үз фикереңне әйтү.*** *Текстларны аера белү (әдәби, фәнни-популяр);чәчмә (проза) һәм шигъри (поэзия) әсәрләрнең үзенчәлекләрен аңлау.* **Бүләк зур булмас, укыган кеше хур булмас.** И. Юзеев “Хатасыз ничек язарга”, Р. Миңнуллин “Хаталар өстендә эшләү” **.** Л. Лерон”Инша” **.** Г. Морат “Үскәч кем булырга”, Р. Низамова “Табигать күренеше”. ***Күпмилләтле Россиянең һәм чит илләрнең бүгенге көн әдәбияты классиклары әсәрләре (шигырьләр, хикәяләр, әкиятләр, әкияти повестьлар)***	1
24	уку даирәсе	**Акылның кадере әдәп белән, куәтнең кадере сәләт белән.** Р. Фәйзуллин “Ничек яхшы булырга”, Йолдыз “Ике җаваплы табышмак” **.** Н. Кәримова “Кое чыпчыгы” . ***Текст турында үз фикереңне әйтү.*** *Эш дәфтәрендә язмача күнегүләр башкару.* **Көнең бушка үтмәсен.** Г. Морат “Тиргиләр”, З. Туфайлова “Трай”,Р. Вәлиев “Минеке” **.** Р. Вәлиева “Сыер эзләгәндә” **.** А. Алиш “Утлы йомырка” . ***Проза һәм поэзия әсәрләрен сәнгатьле итеп укый белү***	1
25	Иҗади эшчәнлек элементлары	**Беләге юан берне егар, белеме булган меңне егар.** Р. Мингалим “Уйларга кирәк”. ***Әдәби әсәрләрне (яки өзекләрне) рольләргә бүлеп яки чылбырлап уку;*** Ф. Яруллин “Тылсымлы ачкыч”. ***Тиешле интонацияне дөрес сайлап һәм тиешле урында тукталышлар ясап укый белү.*** Р. Харис “Берсе калсын иде”. ***Телдән һәм язмача үзеңнең шәхси тәэсирләрең белән уртаклаша алу (кечкенә сочинение һәм телдән фикерләмә).***	1
26	Сөйләм	**Белер өчен дөресен, бик күп укырга кирәк.** Ф. Яруллин “Тылсымлы ачкыч ***Монологик сөйләмнең төрләрен үзләштерү.*** Р. Вәлиева “Кышкы ямь”, “Музей йорты” на сәяхәт **Ф. Суюров “Тукай музее”** . ***Эчтәлекне тулы һәм кыскартып сөйли белү.*** **Гыйлем ачкычы—китап.** Йолдыз “Белмәгәнен белми” . ***Иптәшеңнең сөйләмен тыңлый һәм аның сөйләменә карата үз фикереңне белдерү.***	1

27	Әдәбият белеменә кереш	**Беренче күкрәү.** ” Музей йортына сәяхәт. Ф. Васильев **“Юеш болын.** Г. Гыйльманов “Көзге урман” . ***Язучының, сәнгать кешесенең, композиторның дөньяны күзаллау үзенчәлекләрен чагыштыру.*** Ә. Рәшит “Яшенле яңгыр. ***Дәрестән тыш аралашу вакытында сөйләм әдәбе нормаларыннан тайпылмау.*.** Гыйльманов “Көзге урман”. ***Әдәбиятны сәнгатьнең бер төре буларак күзалдына китерү.***	1
		4 нче чирек-7 сәг. Әдәбият белеменә кереш **Сәнгатьнең төрле төрләренә караган әсәрләр белән эшләү (әдәбият, рәсем сәнгате, гамәли сәнгать,сынлы сәнгать, музыка һ.б)- 1 сәг. Уку,кычкырып уку –** 3 **сәг. Сөйләм –** 2 **сәг. Балаларның уку даирәсе -**1 **сәг.**	
28	Әдәбият белеменә кереш	**Табигать — иң серле китап.** Г. Хәсәнов “Май”. ***Язучының, сәнгать кешесенең, композиторның дөньяны күзаллау үзенчәлекләрен чагыштыру. Алар арасында уртаклык һәм специфик аермалыкларны табу.*** Ф. Садриев ”Белемле әби”. ***Зур булмаган текстларны мөстәкыйль укый белү.*** **Сыйныфтан тыш уку. Шыбырдашып тама тамчылар.** М. Мирза “Язның тәүге көннәре”, “Музей йорты”на сәяхәт .И. Рафиков **“Кунакка баралар” .** Г. Хәсәнов “Корташар” ****.** Г. Хәсәнов “Гөблә” . ***Текстка һәм шәхси тәҗрибәгә нигезләнеп, текст турында үз фикереңне әйтү.***	1
29	Уку, кычкырып уку	**Шифалы яңгырлар.** Г. Хәсәнов “Май”. ***Сайлап уку барышында өйрәнелә торган тексттан һәм сүзлекләрдән кирәкле мәгълүматны таба белү.*** Х.Халиков “”Витаминлы аш.**Мин яратам сине, Татарстан!** Р. Фәйзуллин “Нефть”, “Безнең КамАЗ”. ***Рольләргә бүлеп уку теләге формалаштыру*** *Дәреслектәге иллюстрацияләр белән эшли белү һәм аларны әдәби текст белән чагыштыру/* **Матурлыкка бай ул безнең заман.** И. Юзеев “Матурлыкны гына алып кит”**.** М. Рафиков “Җир куены”. ***Проза һәм поэзия әсәрләрен сәнгатьле итеп укый белү***	1
30	Сөйләм	**Сугыш кайтавазы.** М. Мирза “Без бабайсыз үстек” ***Зур булмаган текстларны мөстәкыйль укый белү*** *Сөйләмне ишетеп аңлау, текстны кабул итү, эчтәлек буенча сорауларга җавап бирү, эчтәлек буенча ишетеп сораулар төзү, вакыйгаларның эзлеклеген төзү.* ***Кычкырып уку, чылбырлап уку, рольләргә бүлеп уку теләге формалаштыру*.** М. Хәйретдинов “ **Шомырт исе килә”. Сугыш чоры балалары.** В. Нуруллин “Бүреләр, үгез һәм без”, С. Рәхмәтуллин “Сандыктагы хәзинә”, Р. Мәннан “Без музейга барабыз”. ***Телдән һәм язмача үзеңнең шәхси тәэсирләрең белән уртаклаша алу (кечкенә сочинение һәм телдән фикерләмә).***	1
31	Сөйләм	**Канатлар кая илтә?.** Г. Ахунов “Канатлар кая илтә?”, мәкальләр, ”Музей йорты”на сәяхәт”. Я купов **Девятаев портреты”.** Г. Моратов “Корыч шулай чыныкты”. ***Проза һәм поэзия әсәрләрен сәнгатьле итеп укый белү.*** **Рәхмәт сезгә, ветераннар!** М. Җәлил “Кичер илем!”**.** Х. Халиков “Рәхмәт сезгә, ветераннар”. ***Тиешле интонацияне дөрес сайлап һәм тиешле урында тукталышлар ясап укый белү.*** **Алар Ватан өчен көрәште.** Ф. Кәрим “Ант”, “Ватаным өчен”**.** Г. Гыйльманов “Дәү әтинең әтисе”	1

32	Уку,кычкырып уку	**Үткәнеңне онытма син!.** Р. Фәйзуллин “Онытма син!” ***.** М. Мирза “Идел – йорт**.** Р. Рәкыйпов “Мин яратам сине, Татарстан”. ***Зур булмаган текстларны мөстәкыйль укый белү***	1
33	Балаларның уку даирәсе	**Бик борынгы манара.** Л. Шагыйрьҗан “Сөембикә манарасы”, В. Нуриев “Хуҗалар тавында” . Х. Туфан “Казан”. ***Төрле төрдәге китаплар: тарихи, маҗаралы,фантастик, фәнни-популяр***, белешмә. “Музей йорты”на сәяхәт. А. Пашин **“Сөембикә манарасы”, фото**. ***Безнең илнең 19 – 20 нче гасыр әдәбияты классикларының әсәрләре (шигырьләр, хикәяләр, шигырь формасында язылган тылсымлы әкиятләр, повестьлар)***	1
34	кычкырып уку, язма сөйләм	**Нәсел агачы.** “Музей йорты”на сәяхәт. Е. Хилкова **“Матюниналар портреты” .** Г. Гыйльманов “Нәсел агачы” . ***Рәсемнәргә карап мини-сочинениеләр язу.*** В. Хәйруллина “Хозурлык һәм горурлык”. ***Әдәби әсәрләрне (яки өзекләрне) рольләргә бүлеп яки чылбырлап уку***	1

4 нче сыйныф

№ №	Бүлек исеме	Дәрес темасы, эчтәлек элементлары	Сәг. саны
1чирек -8 сәг.			
Сөйләм һәм уку эшчәнлегенең төрләре – 1 сәг. Балалар әдәбияты дөньясы. Балаларның уку даирәсе – 3 сәг. Язу – 1 сәг. Уку. Кычкырып уку – 2 сәг. Әдәбият белеменә кереш – 1 сәг.			
1	Уку .Кычкырып уку	**Тотем агачлар** Айдархан һәм сәхабәләр. Р.Миңнуллин. “Сабантуйда . *Кычкырып уку, чылбырлап уку, рольләргә бүлеп уку теләге формалаштыру; сәнгатьле уку үзенчәлекләрен үзләштерү*. **Пәйгамбәрнең тууы.** “Пәйгамбәрнең тууы” хикәяте, ***А.Абзгильдинның “Мөхәммәднең тууы” картинасы**** “Мәрҗән каласы һәм унике кыз хикәяте”. *Ишеткән сөйләмнең эчтәлеген аңлау.* **Туган як сылуы — ак каен** З.Ярмәки. “Ак каен”. “Чыршы ни өчен мәңге яшел?” (легенда) М. Сафин. “Каенага, каенишләр”.	1
2	Балаларның уку даирәсе	**Абага чәчәге** Г.Кутуй. “Рөстәм маҗаралары”.	1
3	Балаларның уку даирәсе	**Татар мифологиясендә Ак бүре. Татарстан гербы** Ак бүре (легенда). Дәрдемәнд Гали (хикәят) . *Эш дәфтәрендә язмача күнегүләр башкару.* **Ак бүре (Татар халык әкияте)** Ак бүре (Татар халык әкияте). Ике кыз (Татар халык әкияте) . Ак бүре (Татар халык әкияте) .	1

4	уку, кычкырып уку	**Әкиятләрдә Ак елан*** Үги кыз (Татар халык әкияте) . *Төрле төрдәге китаплар: тарихи, маҗаралы, фантастик, фәнни-популяр, белешмә-энөиклопедик әдәбият.***Еланнар патшасы Шаһмара** әкияте) .	1
5	сөйләм, уку эшчәнлеге төрләре	**Борынгы шагыйрь — Кол Гали** Ш.Галиев. “Кол Галигә”, ***Р.Шәмсетдинов. “Кол Гали” картинасы,*** **“**Тоткын Сөембикә җыры” .“Кол Гали”. Р.Зәйдулла хикәяләвендә. *Тематик һәм монографик җыентыклар турында күзаллау булдыру.* М.Рәфыйков. “Усак яфраклары сөйләшә”. Р. Харис. “Зөләйха” (өзек).*Фән буенча сүзлек, белешмә әдәбият, вакытлы матбугат белән эшләү.*Кол Гали. “Кыйссаи Йосыф”.	1
6	әдәбият белеменә кереш	**Без — татар балалары** Г.Латыйп. “Безнең нәсел”, Э.Шәрифуллина. “Без - татар балалары”. Р.Миңнуллин. “Татарларым” (өзек). *Безнең илнең 19 – 20 нче гасыр әдәбияты классикларының әсәрләре (шигырьләр, хикәяләр, шигырь формасында язылган тылсымлы әкиятләр, повестьлар.*	1
7	уку даирәсе	**Нәсел агачы** Ә.Рәшит. “Нәсел агачы”, ***Ф.Гыйрфанов. “Болгар ханнары шәҗәрәсе”.*** Х.Камалов. “Археолог”.Ф.Бәйрәмова. “Кара пулат	1
8	язу	**Көзге табигать мизгелләре** Г.Рәхим. “Көзге урман”,***М.Усманов, “Урман күле”, О.Кульпин. “Зәңгәр култык”*** . Мөҗәһит. “Бер яфрак зары”. Г.Рәхим. “Көз йөри”. М.Мирза. “Көз”, К.Булатова. “Кичә генә”, Р.Корбан. “Ярдәм итик”. Текстлар сайлап уку өчен бирелә. *«Сайланма әсәрләр» төшенчәсе бирү.*	1
2 нче чирек-8 сәг. **Уку** – 3 **сәг. Язу– 1 сәг.Сөйләм**– 2 **сәг. Әдәбият белеменә кереш- 2**			
9	уку даирәсе	**Айсылу — бәхетле бала** Н.Сәйяр. “Айсылу”. Г.Вәлиева. “Кызыктырсалар да”. Г.Гыйльманов. “Җавапсыз легенда”. *Лирик әсәрләрдәге эчке кичерешләрне аңлау* **Су асты патшалыгында** Н.Сәйяр. “Айсылу”. Ф.Мәҗитов. “Яңгыр кызы Гөлтамчы”. *Төрле тематик җыентыклар төзү күнекмәләре бирү.*	1
10	сөйләм	**Җирдә миңа ни кирәк?** Ш.Галиев. “Алсу дөнья”, Ш.Галиев. “Җирдә миңа ни кирәк?”. Г.Гыйльманов. “Чишмәгә бардык” *Укучыларны әдәби китапларны мөстәкыйль укый алу өчен әзерләү.***Кышкы сандугач**.Рәхим. “Песнәк”. М.Сафин. “Сокланмый булдыра алмыйм”, Г.Юнысова. “Мактанчык саескан”. *Сөйләменә һәм эш-гамәлләренә карап, герой характерын билгели алу, геройның үсешен күзәтү.*	1
11	уку	**Сыйныфтан тыш уку. Шәехзадә Бабич шигырьләре** Ш.Бабич. “Габдулла әфәнде Тукаев”, “Тын төн” * В.Хәйруллина. “Чикерткә” . Р.Миңнуллин. “Утыз Имәнине укыганда туган уйлар”. *Теге яки бу язучы, шагыйрь иҗатын өйрәнгәннән соң, аның әсәрләреннән нәни җыентыклар төзү.*	1
12	Язу	**Иртә яме, иртә моңы — җан азыгы** З.Ярмәки. “Иртә” . Р.Корбан. “Каеннар бишек шикелле”, “Көз нигә моңлы”. Н.Думави. “Беренче кар”. Р.Харис. “Ак карлар арасында”. *Текстка һәм шәхси тәҗрибәгә нигезләнеп, текст турында үз фикереңне әйтү.*	1

13	сөйләм	**Әнкәм портреты**. Г.Рәхим. “Апрель” (портрет). Г.Сабитов. “Кадерле ул туган як!”. *Дәрестән тыш аралашу вакытында сөйләм әдәбе нормаларыннан тайпылмау.* **Иң матур сүз** Н.Исәнбәт. “Өч матур сүз”, сүз турында мәкальләр. С.Шакир. “Ландыш чәчәге”, Р.Вәлиева. “Энҗе чәчәк”. Г.Сабитов. “Чәчәк нигә боекты?” . *Геройга бәяләмә бирә белү.*	1
14	уку	**Кеше ышанмаслык сүзне чын булса да сөйләмә** И.Гыйләҗев. “Тутыкмас тотка”. И.Нәбиуллина “Тәмле тел” (әкият) М.Әгъләмов. “Матурлык минем белән”.	1
15	Әдәбият белеменә кереш	**Кечкенә хезмәтче** Ф.Әмирхан. “Кечкенә хезмәтче”. Ә.Фәйзи. “Асрарга бала бирәм”. Н.Думави. “Ятим бала”. **Газаплы язмыш** Г.Галиев. “Бибкәй аланы” З.Бәшири. “Бер асрауның аһзары”.*Укытучы ярдәмендә әдәби тексттан сәнгатьлелек чараларын: сынландыру, чагыштыру, гипербола, каршылык, кабатлауларны табу һәм аларның әһәмиятен билгеләү*	1
16		**Күз яшьле балачак.** К.Нәҗми. “Нәсимәнең беренче эш көне”, ***В.Маковский. “Күрешү”***. Д.Аппакова. “Кечкенә Бануның тарихы”. *Шигъри әсәрләрнең үзенчәлекләрен белү (ритм, рифма һ.б).*	1
3чирек -11 сәг. **Әдәбият белеменә кереш –** 3 **сәг. Балаларның уку даирәсе –**6 **сәг. Иҗади эшчәнлек элементлары** 2 **сәг.**			
17	**Әдәбият белеменә кереш**	**Каникуллар — рәхәт вакыт** Г.Ибраһимов. “Укудан кайткач**”,** “Яз башы”*(өзек),* ***Ф.Решетников. “Каникулга кайтты”*** Г.Тукай. “Таз”. Ф.Хөсни. “Малай белән солдат”. Г. Афзал иҗаты. Р.Харис. “Фронтовиклар”. *Төрле сәнгать төренә кергән әсәрләрне чагыштыру.* **Балачак хатирәләре** С.Хәким. “Яратам мин”.А.Әхмәт. “Кем эше бу?”. *Әдәби алымнарны тану (чагыштыру, сынландыру, каршы кую һ.б.) һәм аларны куллануның кирәклеген,*	1
18	Иҗади эшчәнлек элементлары	**Сыйныфтан тыш уку. Матурлык дөньяны коткара**. Зөлфәт. “Кыз тавы”. М.Мәһдиев. “Бәхилләшү” (өзек). *Жанр үзенчәлекләрен аеру (халык авторлар иҗат иткән әкиятләр). Әдәби әсәрләрне (яки өзекләрне) рольләргә бүлеп яки чылбырлап уку.*	1
19	Балаларның уку даирәсе	**Көннәрем гөрләп торсын** В.Хәйруллина. “Хәерле көн”, Р.Миңнуллин. “Иртән иртүк”. Д.Гайнетдинова. “Исәнме, яңа көн”. Н.Әхмәдиев. “Хәерле иртә”. *Лирик әсәрләрдәге эчке кичерешләрне аңлау.К***аен — урман чибәре.** С.Гафарова. “Көз”. ***И.Шишкин. “Каенлык”, К.Максимов. “Каенлык”*** Г.Гыйльманов. “Кайтаваз”. Автор әсәрләре.	1

20	Иҗади эшчәнлек элементлары	**Сыйныфтан тыш уку. Бөтен дөнья ак кына.** Р.Вәлиева. “Бөтен дөнья ак кына” .Ш.Галиев. “Урман ява”. *Текстларны аера белү (әдәби, фәнни-популяр); чәчмә (проза) һәм шигъри (поэзия) әсәрләрнең үзенчәлекләрен аңлау.* **Серле күк.** Р.Мингалим. “Бүген төнлә күккә кара”. Н.Исәнбәт. “Кышкы төндә”. *Автор текстында автор позициясен күрсәтү, шулай ук лирик шигырьдә геройның хис-кичерешләрен аңлау*	1
21	Балаларның уку даирәсе	**Язгы моң.** Р.Гыйззәтуллин. “Язгы моң”, ***М.Хәйретдинов. “Ана булу. Назлылык”***. В.Хәйруллина. “Наз”. *Геройның эчке дөньясын аның әйләнә-тирә дөньяны танып белүе аша күрсәтү.* **Туган як - Идел көзгесендә.** К.Булатова. “Шушы яктан, шушы туфрактан без”, ***К.Максимов. “Идел көзгесендә”***	1
22		**Туган көнгә — салават күпере.** Батулла. “Салават күпере кайда йоклый?” . *Сайланма әсәрләр турында белешмә бирү.* **Матурлык дөньясы.** Л.Ихсанова. “Шомырт чәчәкләре ак кына”. *Мәгънәсе аңлашылмаган яисә авыр язылышлы сүзләрне сүзлекләрдән таба белергә өйрәтү.*	1
23	Әдәбият белеменә кереш	**Табигать - серле дөнья.** Ж.Дәрзаман. “Бөҗәкләр белән сөйләшү”. Г.Гыйльманов. “Курай”. *Әдәби китапларда җиңел ориентлашу.* **Сандугач— табигать җырчысы**.Р.Миңнуллин. “Атказанган сандугач”, Музыка. “Кошлар тавышы -сандугач җыры”. К.Сибгатуллин. “Бөтен кеше бүген шундый әйбәт”. *Аерым әсәр яисә китапка аннотация яза белергә күнектерү.*	1
24	Балаларның уку даирәсе	**Аккошлар — сак кошлар.** Г.Хәсәнов.“Аккош”, Р.Фәйзуллин. “Быелгы яз”, ***А.Тимергалина. “Аккош”*** Батулла. “Терек-терек кырмыска”. *Китап ахырында бирелгән эчтәлек белән эшләү. Китапның элементлары: титул бите, аннотация, китапның рәссам-бизәүчеләре турында өйрәнүне дәвам итү*	1
25	Иҗади эшчәнлек элементлары	**Тылсымлы, кодрәтле үлән.** Г.Хәсәнов. “Абага”. *Алфавитлы каталогыннан файдалану. Әдәби китапларда җиңел ориентлашу. Китап ахырында бирелгән эчтәлек белән эшләү.* **Урман докторы.** Җ.Тәрҗеманов. “Шуктуган”, Ш.Галиев. “Тукран сые”. Җ.Тәрҗеманов. “Тукран малае Шуктуган” . *Дәреслектәге иллюстрацияләр белән эшли белү һәм аларны әдәби текст белән чагыштыру.*	1
26	Балаларның уку даирәсе	**Кирлемән маҗаралары.** Р.Хафизова. “Кирлемән”**.** Л. Толстой. “Слива төше”. Р.Хафизова. “Кирлемән”. Р.Хисмәтуллин. “Аһ, бер китсәң кирегә”. *Әдәби әсәрләрне (яки өзекләрне) рольләргә бүлеп яки чылбырлап уку; проза һәм поэзия әсәрләрен сәнгатьле итеп укый белү; тиешле интонацияне дөрес сайлап һәм тиешле урында тукталышлар ясап укый белү.*	1
27		**Гөмбәләр серен белү кирәк.** Н.Сладков. “Тыштан ялтырый, эчтән калтырый”, ***Е.Зуев. “Урман хәзинәләре”.*** *Телдән һәм язмача үзеңнең шәхси тәэсирләрең белән уртаклаша алу (кечкенә сочинение һәм телдән фикерләмә)*	1

4нче чирек- 7 **сәг.** **Ишетеп аңлау (аудирование)** - 2 **сәг. Балаларның уку даирәсе** -4 **сәг. Иҗади эш – 1 сәг.**			
28	Балаларның уку даирәсе	**Аш пешерү хикмәтләре.** К.Тимбикова. “Бану әби сабагы” ***.** Р.Рахман. “Кесәл”. *Сайлап уку барышында өйрәнелә торган тексттан һәм сүзлекләрдән кирәкле мәгълүматны таба белү.* **Татар халык ашлары.** Э.Шәрифуллина. “Тормыш яме”, ***В.Кочунов. “Бәйрәмчә натюрморт”*** . Ф.Тарханова. “Килде пилмән ашыйсы”. *Сайлап уку барышында өйрәнелә торган тексттан һәм сүзлекләрдән кирәкле мәгълүматны таба белү.*	1
29	Ишетеп аңлау (аудирование)	Р.Вәлиев. “Кошлар кайта”, **.** Р.Харис. “Елмай”. *Эчтәлек буенча сораулар төзү һәм бирелгән сорауларга җавап бирү.* **Чыпчыкның да үз җыры бар.** Мөҗәһит. “Кемнең сайрыйсы килми?”, К.Сибгатуллин. “Чыпчык” **.** И.Туктар. “Букет”**.** И.Туктар. “Бер каен үсә”. Р.Корбан. “Курай”. *Укытучы һәм сыйныфташлары кычкырып укыганны, иптәшләре сөйләгәнне, үзенә бирелгән сорауларны кабул итү.*	1
30	Балаларның уку даирәсе	**Яз галәмәтләре** .Р.Әхмәтҗанов. “Безнең шигырь”, Г.Рәхим “Апрель”, И.Гыйләҗев. “Охшашлык”, Г.Тукай. “Яз галәмәтләре”. ***В.Аршинов. “Яз билгеләре”***. Илебездәге сынлы сәнгать музейлары. Э.Шәрифуллина. “Табигатьнең бер бөртеге”. *Халык авыз иҗаты әсәрләре; фольклорның кече жанрлары (бишек җырлары, санамышлар, тизәйткечләр, табышмаклар, каргыш-теләкләр); халык әкиятләренең барлык төрләре, мәкальләр һәм әйтемнәр; автор әсәрләре, мәсәлләре.*	1
31		**Һәркемгә үз Ватаны кадерле.** ***Билгесез рәссам. “Сөембикә ханбикә үз гаиләсе белән”****.* Р.Вәлиев. “Ватаным”. Музыка тыңлау. “Ватаным”. Р.Абдуллин көе. *Китапның элементлары: титул бите, аннотация, китапның рәссам-бизәүчеләре турында өйрәнүне дәвам итү.*	1

32	иҗади эш	**Зур тарихлы батыр халкым.** Н.Арсланов. “Халкыма”, Г.Морат. “Чит тел”. ***К.Вениг. “Казанны яулап алу”.*** Мөстәкыйль уку өчен. Г.Вәлиева. “Карт алаша колагы”. Мәкальләр, татар халкы һәм ат турында әңгәмә. *Лирик әсәрләрдәге эчке кичерешләрне аңлау; геройларның капма-каршы фикерен һәм авторның нәтиҗәсен таба белү.* **Татарстан флагы** Р. Харис. “Татарстан әләме”. ***В.Худяков. “Сөембикә ханбикәне Казаннан алып китү”.*** *Сорау һәм биремнәргә нигезләнеп текстны аңлау һәм фикер алышу.*	1
33	ишетеп аңлау	**Балачакның онытылмас истәлекләре.** М.Мирза. “Балачак хатирәсе” **.** С.Хәким. “Тегермән стенасындагы язулар”. *Текстларны аера белү (әдәби, фәнни-популяр); чәчмә (проза) һәм шигъри (поэзия) әсәрләрнең үзенчәлекләрен аңлау.* **Авыр елларда.** Р.Фәйзуллин. “Минем эти”, ***А.Ширяева. “Авыр елларда” .*** Н.Каштан. “Әрем исе”. *Укучыларны әдәби китапларны мөстәкыйль укый алу өчен әзерләү .* Ш.Рәкыйпов. “Төнге очыш”. **Кыю очучылар**. Г.Кутуй. “Яшен”, ***А.Пластов. “Фашист самолёты очып үтте”*** * Р.Вәлиева. “Онытма”, М.Җәлил. “Дару”**.** М.Кәрим. “Безнең кадерле кунак”	1
34	уку даирәсе	**Һәркемгә якын ул туган як.** Г.Мөхәммәтшин. “Туган як”, М.Галиев. “Туган як . Н.Исәнбәт. “Туган ил”. Р.Харис. “Туган җирем”. *Чәчмә әсәрләрдә авторның фикеренә һәм лирик әсәрләрдә кичерешләренә бәя бирү; сәнгатьлелек чараларын табу.* **Сөю — иң куәтле дәва.** . *Сөйләменә һәм эш-гамәлләренә карап, геройның характерын билгели алу, геройның үсешен күзәтү; төрле геройларның эш-гамәленә бәя бирү.* Әдәби әсәрләр өстендә эшләү күнекмәләрен тикшерү	1